

estraveller

Reisiajakiri • 4/2011 • august-september • Hind 2 € • Estraveli püsikliendile tasuta

Prantsusmaa maapinnal ja taevas

9 771736 002002

ISSN 1736-0021

NORMANDIA kaunid maastikud **MOTIKAGA** Euroopas **SILGU-LAAT** Helsingis **LAPIMAA** suvel **ILU** reisikotis **REKORD** kuumaõhupallis **BULGAARIA** on täiesti külastatav **KOSOVO** samamoodi **PULMAD** Seišellidel **PERUU** kivid **CITY MARINA** kalaroad

Räägi äripartneriga kõigis Balti riikides 0 €/minut!

Kui tegutsed suurelt, siis pakume Sulle esimesena
Eestis Baltimaade kõnepaketti.

**Esimesena
Eestis!**

Kõned äripartneritega
Tele2 võrgus 0 €/minut!
Lisainfo: tele2.ee/ariklient
või helista 1205.

LITHUANIA

JELGAVA

TALLINN

PÄRNU

TARTU

SIGULDA

RIGA

TARTU

DAUGAVPILS

ESTONIA

LATVIA

TELE2
Business

46

18

32

52

56

12 Helsingi silguturg

Jõuad veel kenasti, Helsingis või Turus.

14 Celebrity Silhouette

Uusimal kruisilaeval käis Katrin Samlik.

18 Prantsusmaa veinita

Just Normandias saab kokku see Prantsusmaa, mis jääb väljapoole elegantseid Pariisi kohvikuid, uljast Rivierat ja alpiaasu, kirjutab Mari Kodres.

26 Taevalikud maastikud

Andres Tarto käis sadade kuumaõhupallide kokkutulekul Prantsusmaal.

32 Mootorratta tagaistmel

Annekreet Heinloo tuuritas tsikliga mööda Euroopat.

36 Suvel Lapimaal

Te ei tea, millest te ilma jääte, kinnitab Anu Vane.

40 Sünnimisvalu Kosovo

Kristiina Gerassimova vaatas mööda kõigist riigi jama-dest ja eelarvamustest ning nägi midagi vapustavat.

46 Bulgaaria. 10 põhjust

Kui kuldsed liivad tekitavad vaid õõva ja pole põhjust arvata, et oleksite esimene inimene, keda Sofia vaimustab. Silvia Pärmanni edetabel.

52 Unelmate pulmad Seišellidel

Estraveli reisimängu võitjad Ave ja Tarmo vaata-
vad tagasi pulmadele ning reisile.

56 Peruu kummaline reaalsus

Marika Tamm kõneles inkade 300-tonniste vaikiva-
te kiviplakkidega ja uuris kohalikke kombeid.

62 Kulinaarne reis

Tanel Eigi ja Karl-Kristjan Nigesen hindavad seekord
City Marina restorani Vanasadama jahtide veeres.

REISIPALU
Tee soodne reisikindlustus
www.salva.ee või reisibüroos

Turist või külaline?

“Klõps,” jäädvustab kaamera toredaid noori, kelle peegelpilt vaatab vastu kaubamaja klaasfassaadilt Slovakkias. See oli vast viisteist aastat tagasi. Klõpsu peale tõusevad pilgud. Said meist hea pildi? “Soom-lasi pildistasin,” kõlab reisikaaslase vastus. Istusime seal tänavakivil hea Slovakkia õllega ja nautisime hetke, aknast peegeldusid paraku Tallinnast tuttavad õlleturistid. Ma pole pärast seda enam kunagi Slovakkias peatunud. Piinlikud mälestused.

Ag a õnneks ka küsimus – miks ma reisin? Kas reisimine on meelelahutus? Puhkus vahendeid valimata? Kas tõesti peab iga koht, kus käib massiliselt turiste, looma enese kaitseks nii masendava teeninduskultuuri, kui seda kohtab Veneetsias? Mitte siiski alati. Turism on tõesti üks hävitavamaid nähtusi maailmas. Ag a mitte ilmtingimata.

Kallis lugeja, see on sinu valik. Sa võid võtta endale kas hoolimatu tarbija rolli või olla külaline, sõber, keda alati tagasi oodatakse. Jah, tagasi. Väide, et elu on liiga lühike, et ühte kohta mitu korda reisida, pole tõene. Iga järgmise külastusega muutub sihtkoht sulle aina kodusemaks.

Sõber Tanel, Estravelleri restoranitestija, viibis taas Itaalias turismitalus, mida peavad Serenella ja Aurelio ühes lastega. Rentis taas ühes peretuttavaga n-õ villa, tegelikult 500 aastat vana talumaja. Perenaine Serenella saatis mulle ja prouale terviseid ja küsis, millal meie taas tuleme. Oleme seal käinud päris mitu korda ja võõrustajad ei ole enam teenusepakkujad, vaid üks tore Itaalia perekond, kes meist hoolib ja kelle käekäigule meie kaasa elame.

Tänavu ei jõudnud, väisasime Gotlandit ja vaatasime, kuidas elavad tuttavad väliseestlased oma suvemajas ja kuidas proua koostööpartneritel Visbys läheb, ning arutasime maailmavalu üle hipist iiri kunstnikuga, kes kunagi Londonis ühes Jimi Hendrixiga pidu pani.

Paremal juhul on reisimine suhtlus. Isegi siis, kui lõpptulemus on nii halb kui ratturitel, kes parimate Liibanoni veinide sünnikohas Bekaa orus pantvangi langesid. Kummalisel kombel oodatakse neid Liibanoni tagasi rohkem kui ühtki rutiinset turisti. Traagiliste sündmuste kaudu on velosipedistidest saanud oodatud külalised, kes võiksid öelda, et tegelikult on see maa ikka päris tore. Kõigest hoolimata.

Sul, kallis lugeja, on võimalus olla oodatud külaline palju lihtsamal viisil. Mine ja räägi inimestega, selmet neid eemalt pildistada. Katsu leida see moment, kus sa pole enam turist. Vahet pole, kas Nõval või Sharmis. Nii nagu on mõlemas omal viisil kaunid rannad, on seal ka inimesed, keda võiks märgata.

KARL-KRISTJAN NIGESSEN

Andres Tarto

estraveller

Estravel/American Express Travel reisiajakiri. Ilmub veebruaris, aprillis, juunis, augustis, oktoobris ja detsembris.

VÄLJAANDJA Estravel AS, Suur-Karja 15, 10140 Tallinn. Telefon 626 6200. E-post estraveller@estravel.ee

REKLAAM Nordicom, 5666 7770 reklaam@nordicom.ee

TEOSTUS Criteri VMG OÜ
SISU Alari Rammo, alari@criteri.ee
VORM Karl-Kristjan Nigesen
KEEL Katrin Kern, Anu Vane
KAARDID Helle-Mai Pedastsaar
RISTSÕNA GH Press

Trükk Printall, trükiarv 12 500

Väljaandja, toimetajate ja autorite vastutus piiratud. Ajakirjas ilmunud materjalide kasutamine on lubatud ainult täieliku viitega allikale.

Estravelleris ilmuv materjal ei väljenda Estraveli seisukohti, kui pole nii öeldud. Väljaandja ei vastuta teenusepakkujate poolt tehtavate muudatuste eest sõiduplaanides, hindades jms.

Ilmub alates 2000. aastast.
 Internetis loetav
www.estravel.ee/estraveller

estravel

ALUMIINIUMI, TERASE JA
RAUDSE TAHTE JÕUL

Meie soov muuta uus Audi A6 kergemaks ei tundnud piire. Selleks tuli uuel moel ühendada teras ja alumiinium ning tulemuseks on kergem ja tugevam kere ning dünaamilisem ja koguni 16% võrra eelkäijast kütusesäästlikum auto. Selline ta on – insenerimõtte kogu tema lennukas kerguses...

Uus alumiiniumhübriidkerega Audi A6.

Audi A6 2.0TDI Aut (130 kW / 177 hj)
Kiirendus 0-100 km/h: 8,2 sek; keskmine kütusekulu: 5,0 l/100 km;
keskmine CO₂ emissioon: 132g/km.

Audi Tallinn Paldiski mnt 100a **Telefon:** 611 2000 **E-mail:** tallinn@audi.ee
Audi Kuressaare Tallinna tn 61a **Telefon:** 453 0100 **E-mail:** kuressaare@audi.ee
Audi Pärnu Tallinna mnt 87e **Telefon:** 444 7130 **E-mail:** parnu@audi.ee

Audi Vorsprung durch Technik

Sügis on uus suvi!

Jah, me mõtleme seda tõsiselt. Vahemere maade hillisuvei on sumedast sügispäikesest ja küpsete viljade lõhnast tummine. Isiklik suvemaja, avar terrass, kohalik vein, päevasest päikesest õhetav merevesi – mida muud võiks üks põhjamaalane sügisel igatseda? Sel ajal, kui karge sügis end Eestis laiali sirutab, suplevad Vahemere maad veel kuldses päikeses. Kui septembripäevad on enamasti veel suvesoojad, siis oktoobrihommikuti võib õhk tunduda päris värskendav. Viinamäed muutuvad aga päev-päevalt üha värviliseks.

Sügis on andide kogumise aeg ja neid jagub Vahemere ääres iseäranis heldelt. Restoranime nüüdse ilmuvad road värsketest trüvlitest, puravikest ja kastanitest. Külakestes võid sattuda kohalikule toidufestivalile, mille peategelaseks on juust, šokolaad, oliivid, veinid, õlu, pähklid, sardiinid, sink ... Just nüüd koristatakse

Vahemere ääres ka viinamarju ja oliive. Sul on võimalus oma silmaga jälgida, kuidas toimub veinitegu. Moodsad veinimajad kasutavad viinamarjade purustamiseks masinaid, kuid väikeses külakestes leidub ikka veel peresid, kus viinamarju traditsioonilisel moel jalgedega puuks sõtkutakse.

Varajased päikeseloojangud tähendavad, et sumedad õhtud on pikemad. Linnades süttivad vaatamisväärsusi valgustavad tuled, nii et jalutuskäigud hämaratel tänavatel on tulvil romantikat. Turiste on vähem liikvel, enam ei pea vaatamisväärsuste juures trügi- ja jäätise pärast järjekorras seisma. Koos õhutemperatuuriga on langenud nii villade kui ka lennupiletite hinnad. Tõesti, paremat hetke villapuhkuseks on raske soovitada.

Loe sügisestest toidufestivalidest järgmistel lehekülgedel!

Xdrew | Dreamstime.com

Piiteri viisavaba esmaspäev

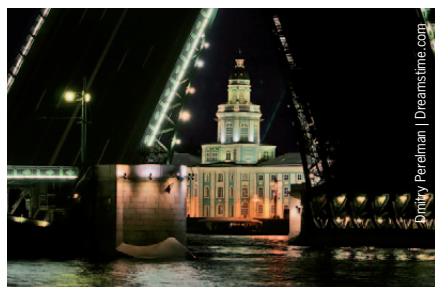

Dmitry Yakovlev | Dreamstime.com

Septembri keskpaigast muutub St. Peter Line'i graafik ometi meilegi sõbralikumaks – graafikusse lisandub sadamakülustus Tallinnas ka Peterburist väljuval suunal.

Princess Anastasia hakkab väljuma Tallinnast pühapäeviti kl 18 ja jõuab Peterburisse esmaspäeva hommikul kl 8. Kohapeal veetmiseks jääb küll vaid üks päev, kuna start tagasi on sama päeva õhtul kl 18. Hinnad algavad 150 eurost kajuti kohta, ühel suunal sajast eurost.

Viisavabadus kehtib teadupoolest 72-tunniseks kohalviibimiseks Euroopa Liidu kodanikele, aga mitte autoga reisijale. Maalepääsuks tuleb lunastada 20-eurone City Bus Touri pilet. Bussid sõidavad sadama ning Sokose hotellide Palace Bridge ja Vasilievsky vahet Vassili saarel ning peatuvad ka lisaku väljakul.

Dmitry Perelman | Dreamstime.com

Vali mõni põnev muuseum. Kunstilembelised kaotavad pea maailmahaardega Ermitaažis ja vene kunstile keskendunud Vene kunstimuuseumis, uudistamist pakub Peeter I loodud Kunstikammer, militaarhuvidega kodanikud hindavad kõrgelt suurtükimuseumi Petropavlovski kindluses.

Dmitry Perelman | Dreamstime.com

Sõida paadiga Peterburi kanalites. Soojal ajal saab linna vaadata hoopis huvitavast rakurist – paadi pardalt. Kõikjal kesklinnas paiknevad kanalites väikesed sadamad, kust saab tellida hariva ekskursiooni või minna lihtsalt paadiga sõitma. Asjata ei võrrelda Peterburi Veneetsiaga!

PM/SCANPIX BALTICS

Väisa meie Jaani kirikut. Üle-eestilisest korjandusest saadud raha eest 1860. aastal ehitatud kirik mängis olulist rolli eesti kultuuriloos. Kirikuõpetajana on seal töötanud Jakob Hurt ja Villem Reiman, organistina Mihkel Lüdigi ja Rudolf Tobias. Taas sissepühitsetud kirikus toimuvad regulaarselt eesti muusikute kontserdid.

Royal Caribbean täiustab meelelahutusvõimalusi

Royal Caribbeani auhinnatud kruisilaevad läbivad aastani 2014 kestva uuenduskuuri, millesse investeeritakse enam kui 300 miljonit dollarit. Uuendatakse kõiki firma kruisilaevu ning täiustatakse meelelahutusprogrammi. Uuendatud laevad pakuvad küllastajatele valikut uusi söögi- ja meelelahutusvõimalusi, kõiki laevu katvat Wi-Fi leviala, iPodi-dokke ja palju muud.

„Värskenduskuuri lõpuks on meie laevastik sisuliselt kui uus ning pakub kõige kaasaegsemat kruisielamust vaatamata sellele, millise konkreetse laeva klient puhkuseks valib,” ütles Lisa Bauer, Royal Caribbean Internationali asepresident. „Tõstame kõigil laevadel võrdset taset nii toitlustuse, tipptasemel meelelahutuse kui ka tehnoloogiliste täienduste vallas.”

David Watts Jr. | Dreamstime.com

Ka USA vabadussammas vajab remonti

Ei anta proua Vabadusele asu – 28. oktoobril tähistatava 125. sünnipäeva pidustuste järel läheb see prantslaste kingitus taas remonti. 20-korruselise kuju puutatakse 27 miljoni dollari eest peamiselt seestpoolt – mugavamaks ja ohutumaks. Liberty Island ise jääb turistidele avatuks.

Täielikult suleti vabadussammas pärast 2001. aasta terrorirünnakut ning taasavati pärast 20 miljoni dollarilist investeeringut turvalisuse tõstmiseks 2004. aastal. Vaateplatvorm krooni tipus avati uuesti alles kahe aasta eest.

Kuulsat monumenti väisab igal aastal 3,5 miljonit külalist, ent vaid kolmandik neist läheb ka sisse. Nüüd on oktoobri lõpuni kõik tippu pääsemise piletid paraku juba broneeritud, nii et suuremat kasu sellest uudisest siin tõtt-öelda polegi.

Brüsseli Le Plazas tasuta Wi-Fi

Le Plaza on Estraveli klientide konkurentsitu lemmikhotell Brüsselis. Sellest sügisest alates on seal lõpuks ometi kogu majas tasuta traadita internetiühenduse võimalus.

Hotell Le Plaza asub Põhja raudteejaamast lühikese jalutuskäigu kaugusel Rogieri väljaku ning metropeatuse ja Rue Nueve ostutänav vahetus läheduses. Tegemine on vana ja väärrika hotelliga, mille väärtust ajahammas vaid tõstab. Hotelli toad on ruumikad ja mõnusate kõrgete lagedega. Le Plazat eelistavad eelkõige Estraveli ärikliendid, kuid hotell sobib suurepäraselt ka lõõgastava nädalalõpu veetmiseks Euroopa pealinnas.

Taevased sõnumid

Ah et Eestist ei saa kusagile lennata? Tuleb välja, et meie kandis kasvab turg Euroopas hoopis kõige kiiremini – esimese poolaastaga enam kui kolmandiku. Iga järgnev kuu lööb jätkuvalt rekordeid.

SEPTEMBRI ALGUSEST hakkab Estonian Air lendama Trondheimi. Norra ja ka Rootsi suusakeskused on nüüd hoopis lähemal.

SAMAST AJAST suurendab Estonian Air Tallinna–Kiievi liinil lendude arvu kokku viiele korrale nädalas. Amsterdamil suunal tõuseb lennukordade arv nädalas üheteistkümnelt, Peterburi suunal üheksale. Taastuvad lõpuks Vilniuse lennud, kaheksal korral nädalas, oktoobrist ehk veelgi tihemini.

NAABRITEST VEEL. SAS avab uued liinid Stockholm–Gdansk, Oslo–Palanga ja Kopenhagen – Palma Mallorca. Firma nautis suvel rekordilist täituvust, kliendirahulolu oli 11 aasta kõrgeim ja juurde telliti uusi lennukaid.

EUROOPA KOMISJONI TRANSPORDIVOLINIIG SIIM KALLAS pragas taas odavlennufirmadega, kes ei tohiks algselt madalana näiva hinnaga kliente lollitada, et pärast tunduvalt suurem lõppsumma letti lüüa. Komisjon süveneb reisijate õiguste teemasse veel sügiseni. Jääme lootma, et millalgi võrsub siit ka sirgjoonelise hinnapoliitika.

TALLINNAS ALUSTAS UUS LENNUFIRMA. Estonian Airile astus kandadele Venemaa üks suuremaid lennufirmasid UTair, alustades augustis igapäevaseid regulaarlende Tallinna ja Moskva vahel. Eelkõige on liinist kasu ilmselt siia tulevatele turistidele, aga miks mitte ka eestimaalastele Moskva külastamiseks – UTair lendab nimelt Vnukovo kõvasti täiustatud lennuväljale, mis asub kesklinnale kõige lähemal.

Samuti on suure riigisisese liinivõrgustiku poolest tuntud UTairil ühendused Vnukovolt peaaegu igale poole Venemaal ja kindlasti kõigisse linnadesse, kus elab üle miljoni inimese. Keskealisematel on kindlasti huvitav meenutada, kus omal ajal käidud sai, ja mitukümmend aastat hiljem kohad uuesti üle kaeda.

Moskva vahet hakatakse lendama ATR-72-tüüpi lennukiga. Lend väljub Tallinnast kell 5.20, Moskvast kell 21.20. Edasi-tagasi-pileti hind algab 149 eurost.

Tekst ja pildid **KARL-KRISTJAN NIGESSEN**

Helsingi silgulaat

Juba aastast 1743 peetakse Helsingis sügisel silgulaata. Viimastel aastakümnetel leiab laad aset oktoobrikuu esimesel nädalal, tänavu **2.–8. oktoobri**ni.

Silk kui üks olulisemaid toiduaineid Soome lahe ääres kuulus vanasti ka linnakodanike vältimatusse menüüsse ja nõnda tuli seda soolatud kujul tünnidega kodukeldrisse varuda, et väärt ja mõistliku hinnaga leivakõrvane talvel käepärast oleks. Küllap oli selline laadakomme Tallinnaski ning mine tea, ehk taastub see ka meil – elustati ju väljasurnud Helsingi laad alles võrdlemisi hiljuti, 1980ndatel.

Tänapäeval silku enam tünniga ei osteta, ikka karbiga ja mitte soolatult, vaid marinaadis. Laadal toimub ka parimate silkude valimise võistlus (valitakse maitse, mitte näo järgi) ning nõnda on kunagisest talvevarude soetamise üritusest kujunenud tõeline gurmesündmus. Pakutakse ka kõikvõimalikke muid kalahõrgutisi, haugimarjast suurel pannil praetud pisikesse *muikku*’ni.

LAADA PEAMINE VÕLU ON MÜÜGIKOHTADES. Kalurid ajavad oma laevad ahtriga vastu Lõunasadama

kaid ja nõnda otse laevadelt silku pakutaksegi, sealsamas presidendipalee ees. Rahvas käib kai serva mööda, degusteerib ning ostab kokku head ja paremat.

LOOMULIKULT KUULUB LAADA JUURDE KA KULTUURI-PROGRAMM ning, mis ehk põnevamgi, vana-de puulaevade ekspositsioon. Mõnel neist saab süüa, mõnel šopata, eriti koloriitne oli möödunud aastal vanalt puupaadilt leiba müünud seltskond.

Ühel puupurjekal räägiti hoopis eesti keelt. See oli rannarootsi jahta Runbjarn, mille kodusadam on Haapsalus. Runbjarni meeskond on lubanud laadale minna tänavugi ja pakkuda soomlasile angerjat ja Läänemaa käsitööd.

Silakkamarkkinat on kahtlemata Helsingi sügise kõige värvikam sündmus, aga üks põnevat on ses linnas muudki. Laada ajaloolisele meeleolule sekundeerib näiteks kompaktne, ent väga tore nukumajade näitus Soome Rahvusmuuseumis.

KES HELSINGI LAADALE HILJAKS JÄÄB, saab teise võimaluse – tänavuses teises Euroopa kultuuri-pealinnas Turus leiab samalaadne sündmus aset 20.–23. oktoobril.

Kolm erilist toidufestivali

Sügis on toidufestivalide kõrgaeg, neid pühendatakse kõikvõimalikele toitule ja korraldatakse üle Euroopa. Siit leiad kolm nopitud pala sügisest Piedmontest, Provence'ist ja Andaluusiast, mis sobivad vürtsitama Estraveli sellesügisese villapakkumisi.

Valge trühvli festival

(Alba, Piedmonte, Itaalia 08.10–13.11.2011)

1850 eurot kilo maksvale seenele pühendatud festivalil *Fiera del Tartufo Bianco d'Alba* seisavad õlg õla kõrval Piedmonte talupojad ja kolme Michelini täрни kokad. Muuhulgas toimub ka trühvlioksjon, kuhu sissepääs on kutsetega ja kus ühe lillkapsakujulise seenest käiakse välja üle 1000 euro. Valged trühvlid sobivad täiustama omlette, pastaroogasid ja risotosid, samuti lisatakse valget trühvli Piedmonte kohalikule fondüüsegule fonduta'le. Ja me ei hakka isegi rääkima trühvliolist, trühvlivõist ja trühvlikreemist.

Supifestival

(Vaison la Romaine, Provence, Prantsusmaa 15.10–20.11.2011)

Kuu aja jooksul valmistatakse Provence'i küllades Vaison la Romaine'ist Mont Ventoux'ni häid suppe ja võisteldakse omavahel supifestivalil, mida korraldab Voconce'i Kulpi-de Vennaskond ehk *Confréries des Louchiers Voconces*. Supifestival saab sel aastal 20-aastaseks, võistlustulle astub kokku 17 küla. Supireseptide pärandatakse põlvest põlve. Võõrustava küla kokad valmistavad mitu supi, mida lugupeetud žürii õhtul maitsma asub, ning loomulikult on keedust proovima oodatud ka kõik külalastjad.

Juustufestival

(Teba, Málaga, Hispaania 04.–05.10.2011)

Féria del Queso't ehk juustufestivali peetakse igal aastal Teba linnakeses Málaga provintsis. Aastal 2002 alustati vaid 15 juustutootjaga, nüüdseks aga on osalejaid üle 50 ja kõikjalt Hispaaniast. Maitsmiseks ja kaasaostmiseks pakutakse lugematul arvul eri sorti juustu, samuti toimuvad töötoad, kus õpitakse valmistama nii juusturoogi kui ka juustu ennast.

Soome ootab!

Tallinn-Helsingi liini kõige suvisemad hinnad ja soodsaimad reisipaketid leiad ikka Eckerö Line'ist.

**HOMMIKUKS
HELSINGISSE**

ÖÖPAKETT alates

69€

Kaks inimest, kajut ja auto ööreisidel*

**ÕHTUKS
KOJU**

PILETID alates

17€

täiskasvanu või sõiduauto*

**AUTO-
PAKETT**

KUNI VIELE alates

57€

* sõiduauto max pikkus 6 m, max kõrgus 1,9 m)

Info ja broneerimine reisibüroodest üle Eesti ja Eckerö Line Tallinna kassast telefonil **66 46 000**, www.eckeroline.ee

ECKERÖ LINE

Avastamata Osmussaar

Eestimaa suved on lühikesed, kuid õnneks pakub ka varasügis oma värvidega kauneid elamusi. Veel on võimalik sellelgi hooajal talletada uusi elamusi ning võtta ette põnev avastusreis Osmussaarele. Saare asustus- ja kultuurilugu ulatub sadade aastate taha, kui seal olid rannarootslaste külad, mis elasid oma eripäraste reeglite järgi. Seda kõike kuni Teise maailmasõjani, kui saar militariseeriti ning kohalikud elanikud olid sunnitud lahkuma. Saar taaselustati 2001. aastal, kui sinna kolis üks perekond lambaid kasvatama. Lambad on tänasel päeval ka saare kõige arvukamad elanikud.

Saare põhjatipus asuv pankrannik on jäänud erinevatest võimudest puutumata ja seisab tormilainete vastas oma endises hiilguses. 12 inimesele maksab pakett 444 € (inimese kohta 37 €) ning see sisaldab paadisõitu Dirhamist ja tagasi, ligi 10 km põnevat matka koos retkejuhiga, Vahemere-hõngulist puuviljakorvi veiniga ning sadamamaksu. Kogu reis kestab kokku umbes kuus tundi. Lisaks eelnimetatule pakub Osmussaar veel palju põnevat, mille kohta saad lugeda lähemalt www.estravel.ee. Reisid toimuvad, kuni jätkub ilusat ilma!

Hilissuvine puhkus Meresuus

Suvelõpu sumedus ja varasügisene värvikirevus ootavad kuurortlinnas Narva-Jõesuus. Neljatärniline *wellness*-spaahotell Meresuu on Estraveli klientide seas ülipopulaarne ning septembri lõpuni on seal soodushinnad. Augustikuus algavad Meresuu lõõgastuspaketi hinnad kahele alates 118 eurost ning septembris alates 107 eurost. Pakett sisaldab majutust standardklassi toas koos hommikusöögiga, kokteili mõlemale Piano Baris, vee- ja saunakeskuse ning jõusaali piiramatut külastust, hommikumantlidki on hotelli poolt. Lisaks on võimalik valida üks tasuta hoolditsus järgnevate seast: rahustav massaaž kätele ja jalgadele, klassikaline massaaž või rahustav vannihooldus.

Pakkumine kehtib kuni 30.09.2011.

Taasleitud klassika Narva-Jõesuu spaahotellis

Eesti pikima liivarannaga kuurortlinnas ootab sind veel teinegi lõõgastuspaik – Narva-Jõesuu SPA Et Sanatoorium. Pakettide hinnad kahele algavad augustis 87 eurost (tavahind 136,60) ning septembris 75 eurost (tavahind 136,60).

Pakett sisaldab majutust kaheinimesetoas koos hommikusöögiga, tervitusjooki saabumisel, hommikusauna ja basseini nautimist ning piiramatut saunamaailma ja jõusaali külastust. Lisaks hellitab hotell pehmete hommikumantlitega ning valida on ka kahe protseduuri vahel: soolakambri kasutus või peamassaaž.

Pakkumine kehtib kuni 30.09.2011

Tule merele koosolekut pidama!

Viking XPRS'i konverentsiosakond pakub:

- eri suurustega konverentsiruumid
- maalilist merevaadet
- kaasaegset tehnikat
- koosoleku pidamise võimalust nii laevareisi ajal kui sadamas olles
- erinevaid toitlustusvõimalusi
- tasuta kohvi ja puuviljavalikut

Konverentsi pidamise võimalustega tutvumiseks helista numbril 666 3905. Üheskoos leiame laevakülastuseks sobiva aja!

VIKING LINE

www.vikingline.ee

Uus kaunitar Celebrity Silhouette

Juuli keskpaigas valmis Celebrityl Hamburgis uusim alus Celebrity Silhouette, mis on oma klassi neljas sõsar. Seni viimast, mullu valminud Celebrity Eclipse'i võib kohata ka pühapäevahommikuti Tallinnas sel aastal nii populaarses kruisisadamas. Iga järgmise sõsarlaeva põhiplaan jääb nimelt sarnaseks, aga alati lisatakse midagi uut ja klienti üllatavat. Siin on nimekiri Solstice-klassi laevade peamistest elamustest, aga et laevati võib olla erinevusi, küsi Estravelist lisa.

QSINE – see restoran on kõike muud kui tavapärane. Erikujulised toolid, laest alla ripuvad laualambid, iPadis olev menüü, mis ei ole traditsioonilises – eelroog, salat, pearoog, magustoit – vormis. Aga ole mureta, kõiges selles aitavad orienteeruda teenindajad, kes Qsine'is kannavad küll ametinimetust *chef* ning ka sellekohaseid rõivaid.

MARTINI BAR – äärmiselt popp baar, millesarnast atmosfääri mujalt ei leia. Eriliseks teeb selle koha jääst baarilett. Kõik ikka selle nimel, et kuumal suvepäeval sinu hunnitu ja jahutav margariita soojaks ei läheks. Baariletil olev jää sulatatakse igal öösel ning hommikuks on justkui uus lõuend olemas, millel kas trips-traps-trulli mängida või oma käejälg või telefoninumber tulevastele põlvedele jäädvustada.

CELLAR MASTERS – veinibaar, kus teenidajaks oled sina ise. Aga seda muidugi ainult soovi korral. Sobiva veini võib välja valida ka automaatselt doseerivatest karussellidest. Kui sa pole oma valikus päris kindel, saad prooviks võtta vaid väikese koguse ja degusteerida nii kogu valikut. Automaadid väljastavad veini kolmes eri mahus ning tasuda saab pardakaardi alusel. Kui aga automaatides sinu lemmikmarki ei leidu, leiavad sommeljeed sobiva pudeli oma varudest kindlasti üles.

BISTRO ON FIVE JA CAFE AL BACIO AND GELATERIA – vastastikku asuvad kohvikud, mille kohustuslikku proovimisnimekirja kuuluvad laeval valmistatav Itaalia jäätis, värsked aurav kohv ning prantsuspärased krepid.

HIDEAWAY – peida end pesuehtsasse puoonni raamatut lugema, sukeldu diivani sügavustesse, mängi lauamänge või kuula muusikat lehekujulises pelgupaigas. Hideaway on koht, kus olla iseendaga. Või siis vaid parimate sõpradega.

RAAMATUKOGU – nii põhjalikult sisustatud raamatukogu ei ole ma ühelgi teisel laeval kohanud. Siiani olin pigem arvamusel, et laevade raamatukogud tekivad orgaaniliselt ja see ongi nende võlu, et igaüks jätab oma jälje ning kirjandust koguneb kõikjalt maailmast. Minagi olen eestikeelseid raamatuid riiulitele kaasmaalastele leidmiseks jätnud. Silhouette'i raamatukogu on aga kui hästi varustatud raamatupood, kust leiab kõike alates lasteraamatutest ja klassikast kuni viimaste bestselleriteni välja.

SPA JA JÕUSAAL – laevadel olevad spaad on ameeriklastest reisijate seas vägagi populaarsed. Meile, spaavabariigi täisväärtuslikele kodanikele, on teenuste hinnad ehk liialt kõrged, aga kuidas selle kohta tabavalt öeldaksegi – mitte hind ei ole kõrge, vaid sissetulekud on väikesed. Ühesõnaga on kõikvõimalikud iluprotseduurid juuksurist ja Botoxi süstidest alates kuni tselluliidiravi ja massaažideni äärmiselt populaarsed ning ajad täituvad kiiresti! Jõusaal aga teeb silmad ette nii mõnelegi meie spordiklubile. Suures valikus erinevaid trennitoole, jooksumasinaid, hantleid ja muud atribuutikat, treenimist saadab võrratu merevaade. Kelles jõusaalihunti peidus ei ole, saab osa võtta rühmatrennidest – pilates, jooga, spinning jne.

THE LAWN CLUB – laevalael asub päris ehtsa muruga lõõgastumistekk. Soovi korral saad endale päevaks või terveks kruisiks rentida privaatse alkoovi – pehmete diivanite ja päevitamistoolidega pelgupaiga. Alkoovis ootavad sind puuviljajavaagen, veepudelid, külmad kätärätikud ning iPad, millele laetud erinevad filmid, ajakirjad ja muusika. Lisatasu eest toob kelner värvilised kokteileid ning patuselt maitsvad söögid (aga jõusaal oli ju olemas, mäletate?).

Lawn Clubi juurde kuulub ka grillrestoran, milles einestades saavad sõpruskonnad välja valida mõne julge, kes koka juhendamisel asub grilli ääres õhtusööki valmistama. Lõbus õhtupoolik on nii profi kui isehakanud koka eestvedamisel garanteeritud.

Iga kruisi juurde kuuluvad ka basseinid, meelelahutus ja erinevad tegevused. Loomulikult ei puudu need ka Silhouette'ilt – õhtused sõud on uskumatult vägevad, diskol kestab pidu neljani hommikul, Sky Observation Lounge pakub parimaid vaateid, poodide tänaval teeb oma meredebüüdi Michael Kors. Ahvatluste nimekirja võiks veel pikalt jätkata, aga eks see riüks üllatusmomendi, nii et las midagi jääb ka avastamiseks.

Ilusalt reisil

Kuidas reisil kaunis välja näha ja end reipana tunda?

Pikad lennureid ning kodust eemaloleku tavarutiinist erinev tempo on kehale arvestatav stress. Kosutavaid ilutooteid igaks olukorraks kaasa pakkida on samas tüütu, need võtavad palju ruumi, kaaluvad omajagu ning lõpuks on reisil vaja mõndagi, mida tavaelus hoopiski vaja ei lähe. Sestap on tervisetoodete- ja kosmeetikavalmistajad loonud tooted, mis suurepäraselt sobivad reisilise kiirreisse temposse ja piiratud pagasimahtu. Mõned neist aitavad head välja näha, teised end lihtsalt hästi tunda ning kolmandad turgutavad väsinud keha või hoiavad eemal võimalikud tervisekahjustused.

Päike lumel ja liival

Kaitset päikse vastu läheb vaja nii troopika- kui suusareisil. Pisike päikesekaitse võiks reisikotis varuks olla isegi siis, kui sa ei päevita, näiteks tundlike näopiirkondade kaitseks.

EIGHT HOUR CREAM TARGETED SUN DEFENCE STICK, SPF 50.

Aitab lokaalselt kaitsta tundlikke piirkondi (huuled, nina, kõrvalestad, isegi armid). Tugeva päikesefaktoriga (SPF 50), kaitseb nii UVA- kui ka UVB-kiirte eest. Hind 20,90 €.

EIGHT HOUR CREAM SUN DEFENCE FOR FACE, SPF 50,

50 ml. Päevituskreem näole. Kerge õlivaba kreem tugeva päikesefaktoriga. Kaitseb nahka päikese kahjuliku toime eest, samal ajal pakkudes nahale niisutust kuni kuueks tunniks. Hind 25,90 €.

HAWAIIAN TROPIC PÄEVITUSEMULSION SPF 15,

100 ml. Tundlikule nahale sobiv C- ja E-vitamiini ja eksootiliste taimede ekstrakte sisaldav emulsioon niisutab ja pehmenab nahka päevitamise ajal. Hind 6,30 €.

Värskendav puhtus

Puhkuse ajal on asendamatud näopuhastusrätid – ei pea kaasas kandma puhastuspiima ega toonikut eraldi. Kasutada saab neid kas või autosõidu ajal.

OLIVELLA CLEANSING TISSUES, 30 TK. Sisaldavad 100% värs-keltpressitud oliiviõli, lisaks tsitrusse noodid Vahemere äärest, mis loovad unustamatu naudingut. Puhastab näo täielikult mustusest ja meigi jääkidest, loputada pole vaja. Hind 5,70 €.

SHISEIDO PURENESS REFRESHING CLEANSING SHEETS, 30 TK. Mugavad, ülipehmed, 100% puuvilla-sed! Säilitavad naha loomuliku tasakaalu, eemaldades samas kogu mustuse, meigi ja rasu, mis ummistab poore ja tekitab nahale ebameeldivaid üllatusi. Õli- ja alkoholvabad. Hind 18,40 €.

Ergutus

Lennukisõidul ja ka sooja- maareisil on asendamatud kaaslased näoveed, mis niisutavad ja värskendavad kohe.

EVIAN BRUMISATEUR, 50 ML.

Niisutab ja toniseerib, aitab kindlustada meiki ning pakub kauakestvat värskuse tunnet. Sobib kõikidele nahatüüpidele piserdamiseks mitu korda päevas. Hind 5,70 €.

CHANEL BEAUTE INITIALE SPRAY SÉRUM, 50 ML.

Energiat andev kaitsev kontsentraat pihustiga. Sobib nahale, mis on kaotanud sära ja mis taastub halvemini väsimusest, hakkavad ilmema esimesed kortsud. Võib kasutada kogu päeva jooksul või öhtul, et anda nahale turgutust. Hind 85 €.

Lennukist välja särava ilmega

Lennureis väsitab nii reisijat kui tema nägu. Kuiv õhk ja tihti ka unepuudus tekitavad olukorra, kus lennukist ei pruugigi väljuda värse ilmega puhkaja. Soovitame siinkohal efektiivseid tooteid, mis mõjuvad nahale kohe.

CLARINS BEAUTE FLASH BALM, 50 ML JA CLARINS EYE REVIVE BEAUTE FLASH, 20 ML.

Beauty Flash Balm kiirhooldus-ilupalsam annab näonahale noorusliku sära, on nähtamatu, mitterasvane balsam kõikidele nahatüüpidele. Kahekordne toime: silmapilgkne ilukiirabi ja nahka siluv efekt. Tihendab poore ja aitab vähendada peeni jooni ja kortsukesi. Meik paistab erakordselt särav. Progressiivselt taaselustav toime: aitab stimuleerida rakkude uuenemist, vältida kortsude ilmumist. Hind 38,90 €.

Eye Revive Beauty Flash kiirhooldus silmaümbrusele värskendab, pinguldab nahka ja annab kohese sära. Hind 37,90 €.

Minitooted

Sulle hästituntud Matis', Dr. Hauscka ja Clinique' nähooldustoodetes on olemas ka minivormid, mis on eriti sobivad reisile kaasavõtmiseks. Osa neist on saadaval terviklikku hooldust võimaldavate komplektidena, teisi pakutakse eraldi toodetena, mille seast saad valida täpselt selle, mida sul hetkel vaja läheb. Näiteks:

MATIS pakub erinevaid 25 ml minitooted. Näiteks energiat andev siidjaspehme tekstuuriga puhastuspiim, mis eemaldab meigi näolt ja silmadelt; toonik ning taastav näokreem, puhastusemulsioon, meigieemaldaja, ettevalmistav toonik, näomask õrnale nahale, toonik kombineeritud ja rasusele nahale. Hinnad alates 3,20 €.

DR. HAUSCKA pakub minitooted komplekti keha- ja näohoolduseks. Komplekti kuuluvad erinevad 5–10 ml tooted: roosi kehaõli, kätekreem, roosi ja küdoonia kehaniisutaja, lavendli dušigeel, sidrunheina kehaõli ning jalageel. Komplekti hind 10,80 €.

Kätele ja jalgadele

Jalad saavad kõige rohkem „vatti“ linnareisidel ja ekskursioonidel ja isegi kunstigaleriide-muuseumide hiigelpikki ekspositsioonikilomeetreid läbides. Soovitame kohvrise pakkida õhtuseks värskenduseks mõned tooted, mis elule rõõmsama tooni annavad.

Suurepäraselt sobib linnatuuri ajal käekotti kiireks vaevuste leevenduseks **SCHOLLI VÄRSKENDAV PIHUSTATAV JALAGEEL**, mis jalgadele pihustades hakkab praksuma, niisutab ja värskendab, muutes naha pehmeks. 150 ml hind 6,30 €.

CLARINS ENERGIZING EMULSION, SOOTHES TIRED LEGS ergutav emulsioon sobib tursunud, väsinud ja rasketele jalgadele, rahustab need silmapilkselt, pehmendab nahka. Võib peale kanda ka läbi sukkade, ei klepu ega määri. Ideaalne kasutamiseks peale rasket päeva hotelli jõudes, et jalad oleksid järgmise päeva alustuseks taas värsked. Hind 37,90 €.

PURE KLENZ HAND SANITIZER käte desinfitseerija – ilma seebi ja veeta tõhus kätehügieen. Hävitab peaaegu kõik bakterid – Indias asendamatu, soojas kliimas tungivalt soovitatav. 70 ml, hind 1,85 €.

OPI AVOJUICE keha ja kätekreemid, 30 ml. Erinevate lõhnadega krõbedast õunast kuni vaarikani, niisutavad käsi ja keha, marja ja puuviljaaroomid tekitavad reisil ihaldusväärse heaolutunde. Hind 2,62 €.

Kindlasti leiab ka parfüümidest reisile sobivaid formaate, aga nende valikuga saab igaüks juba ise ilupoodi tutvuma minna.

Kõik siinsed tooted on leitud I.L.U. kaupluste valikust ja I.L.U. konsultantidelt oleme saanud ka soovitusi, kuidas end reisil paremini ja mugavalt tunda. Muide, siinse valikuga reisile sobivad tooted ei piirdu, mine ja küsi lisa ning tunne end maailma avastades hästi ja kaunit.

Kaunid juuksed, ka reisil

Soengukompromisse ei pea reisil olles ju ometi tegema? Reisisuuruses juuksehooldustooteid pakuvad paljud kaubamärgid. Eriti suurepärased väikeses formaadis tooted on **TONI&GUY**! , nende šampoonide ja palsamite hulgast leiab laia valiku väga erinevatele juuksetüüpidele ja vajadustele. Hinnad alates 4,50 kuni 6,30 €. Ka juukselakke on olemas pisemates vormides, mis sobivad reisikott, näiteks **CUTRIN CHOOZISM** 100 ml. Hind 9,08 €

I.L.U.-s nüüd
Partnerkaardiga
alati -5%!

Sinu I.L.U.

Ülemiste Keskus – Kristiine Keskus
Rocca al Mare Kaubanduskeskus
Tartu Lõunakeskus – Pärnu Keskus
www.ilu.eu

Tekst **MARI KODRES**,
pildid **MARI KODRES, HENRIK ROONEMAA**

Prantsusmaa veinita: Normandia

“Meile jääb alati Pariis,” lausuvad armastajad teineteisele “Casablanca” lõpustseenis ja armuromaan kandub üle aastate, riikide ja kinoekraanide otse vaatajate pisarakanalitesse. “Meile jääb alati Normandia,” võivad õnnelikumalt õhata nii romantikud, kõhuorjad kui paadunud (sõja)ajaloohuvilised. Just Normandias saab kokku see Prantsusmaa, mis jääb väljapoole elegantseid Pariisi kohvikuid, uljast Rivierat ja alpiaasu, kirjutab Mari Kodres.

Mont-Saint-Michel –
kaugusest unenäoline,
lähedalt eluvõitlus
tuhandete turistidega.
Soovitus: minge õhtul.

Kohale jõudmiseks on mitu varianti – meie ostsime paarikümne euroga Ryanairi piiletid Düsseldorfil lähedal asuvasse Weeze lennujaama ning rentisime seal auto. Paari kõrvalepõikega Belgias kulus meie marsruudile veidi üle viie tunni, seejärel leidsime end juba Normandia põhjapoolseimas rannikuäärses piirilinnas Dieppe'is. Teine võimalus on lasta end lennutada Pariisi, kust samasse linna jõudmine võtab aega täpselt poole vähem.

DIEPPE ON KÜLL SUUREMAT SORTI SADAMALINN ja kui tahtmine Prantsusmaalt põgeneda, saab siit soovi korral ka üle Inglise kanali otse Newhavenisse pörutada. Seal on aga ka mõnus sopiline vanalinn, mille kõrtsudes saab väidetavalt sinise kandi parimaid kammkarpe. Dieppe'i laia kivist randa valvab kõrge valge kalju; ranna ja vanalinna vahele jääb aga avar muruplatside ala, mis rajati sinna Napoleon III ja tema naise Eugenie nõudmisel. Kel kirg kindluste ning kõrguste vastu, sel tasub ronida 15. sajandi *château*'sse ja tutvuda Dieppe'i mere- ja kunstiajalooaga.

Kohalikud olid nimelt meisterlikud elevantluunikerdajad, keda 17. sajandil leidis linnas sadu. Nende virtuooslikkus küündinud sinnamaani, et sündis legend, nagu oleks neil õnnestunud leiutada viis, millega elevantiluuud pehmemaks ja plastilisemaks muuta. Siinsest köögist võiks proovida *marmite dieppoise*'i nimelist kala- ja merekarpide hautist, sinna kõrvale klaasike kohalikku kuiva siidrit (see viimane nõuane kehtib kõikjal Normandias).

ÜKS AABITSATÕDESID, MIDA TASUKS KINDLASTI NORMANDIAS JÄRGIDA: kui ka GPS-i nõuannete järgi talitades saaks punktist A punkti B tunduvalt kiiremini, on protsess ise palju mõnusam väikesi külavaheteid sõites. Siis näeb võlumetsi, mis mängivad päikesekiirte käes; laisku lehma, kelle piimast valmistatakse Prantsusmaa parimat võid ja tervet plejaadi tunnustatud juustusorte; rohtu näksivaid hobuseid ja kergelt lagunenuid maamõisasid, mida on siinkandis heldelt laiali riputatud. Meie umbes nädalane *road-trip* kulges peamiselt mööda rannikut ning Normandia sisemaa jätsime teiseks korraks – prantslased sõidavad ja söövad aeglaselt, seega järgisime nende eeskujuga ka meie.

PÄRAST DIEPPE'I VÕTSIME SUUNA MEREÄÄRSETELE FECAMPILLE NING ETRETAT'LE. Esimeses neist on peamiseks vaatamisväärsuseks benediktiini munkadega seotud paigad – suur klooster ning kirik, mis oli kuni Mont-Saint-Micheli tõusuni piirkonna suurimaks palverännukeskuseks. Teiseks paigaks on Palais Benedictine ehk legendaarse Benedictine'i likööri valmistamise tehas (vt kõrvallugu). Väike, aga võimsate kaljude vahel asuv Etretrat on end sarnaselt mitme teise Normandia linnakesega – Giverny, Honfleur, Varengeville-sur-Mer – ajalukku kirjutanud kui impressionistide inspiratsiooniallikas. Monet, Dufy, Sisley, ▶

Voilà! - Kolm soovitus

Les Maisons Satie

Kuna allkirjutanu on ammu ajast suur Malcolm McLaren'i fänn, olid vinjetid helilooja Erik Satie loomingust tuttavad juba varasemast ajast, plaadilt "Paris, Paris" (1994, kohustuslik kuulamisvara veidi pabelise *jazz*'i austajatele). Pärit oli Satie, kes oma eluajal suhtles ja jagas vaateid Picasso, Braque'i, Picabia ja teiste avangardistlike kunstnikega, väikesest sadamalinnast Honfleurist. Oma muusikalisteks eeskujudeks pidas Satie Debussy'd, Raveli ja Stravinskist. Siin vanlinna servas ja rannapromenaadi vahel asub ka tema ekstsentrilisele isiksusele vastav muuseum. Et üllatusmomenti mitte rikkuda, ütlen vaid, et tegu oleks justkui väiksema variandiga Salvador Dali muuseumist Figueres'is ning lisaks sürrealistlikule kunstile saab siin ennastunustavalt sukelduda Satie' nõiduslikku muusikasse.

Benedictine

Kujutage ette, et Kadrioru lossis asuks täiel võimsusel töötav tehas, mis valmistab tuntud eksporditartiklit Vana Tallinna. Sarnaselt toimitakse Fecampis, kus 20. sajandi algul Pariisi Hotel de Cluny järgi loodud toretsevas lossis käib veel tänapäevalgi maailmakuulsalt likööri Benedictine valmistamine. Kiivalt hoitud retsepti autor on 16. sajandi benediktiini ordu munk, alkeemiliste huvidega Dom Bernardo Vincelli, kelle retsepti taaselustas juhuslikult leitud manuskriptide põhjal 19. sajandi keskel prantsuse ärimees Alexandre Le Grand. 96% toodetud joogist läheb Prantsusmaalt ekspordiks ning tootmistsükkel kestab

26 nädalat aastas, liköör ise valmib aga kaks aastat. Pales asub Alexandre Le Grandi kunstikogu ning kaasaegse kunsti tiib, Benedictine'i muuseum ning toimiv tööstus, kuhu kõik soovijad eraldi ekskursioonile viiakse. Täiskasvanutel on tuuri lõpus võimalik joogi headuses ise veenduda ja seda väikses talveaias nautida.

Bayeux' vaip

"Keskaegseks koomiksiks" nimetatud 70 m pikkune tikitud Bayeux' vaip lööb pahviks. Lendava vaiba kõrval ilmselt üht maailma tuntuimat vaipa, millel jutustatakse 58 stseenis lugu Inglismaa vallutamisest normannide poolt, saab ihusilmaga näha Bayeux' muuseumis. Vaiba täpne sünniaeg ega -lugu pole teada: mõned legendid räägivad, et selle tellis Normandia hertsogi Guillaume'i, hilisema William Vallutaja naine Mathilde; teised, et Williami vend Odo, kes oli ühtlasi Bayeux' peapiiskop. Vaip valmistati tõenäoliselt Canterbury's 11. sajandi lõpul või 12. sajandi alguses. Tõenäoliselt oli vaiba valmistamise põhjuseks laulda kiidulaulu normannide vallutusele ja võidukale Hastingsi lahingule just lihtrahva seas, kellest lõviosa tol ajal lugedagi ei osanud.

Mõned aastad tagasi proovis kunsttükki jälle teha üks inglanna – ja tegigi! Aega võttis see tal 20 aastat ning tikkimisele kulus keskeltläbi 11 tundi päevas.

Bayeux' muuseumis saab iga külastaja kaasa tasuta audiogiidi, mille vahendusel stseen steeni haaval mööda vaipa edasi liikudes lugu ette kantakse.

Normandia

Moules ehk rannakarbid, imehead valge veini kastmes ja peterselliga. Prantslastel on terve suhe ebatervisliku toiduga, seega söövad nad siia juurde tavaliselt veel terve suure kuhja friikartuleid – kokku saabki populaarseim kohalik toit *moules frites*.

Õige austriastaja sööb neid elusaid molluskeid ainult nendel kuudel, mille nimetuses sisaldub r-täht. Maist augustini kipuvad need riknema ja on lihtsalt kehvemad.

Et tigudega (*les escargots*) üldse tutvust teha, tuleb õppida selgeks, kuidas neid oma kojast välja õngitseda. Maitse tuleb kõige paremini esile suhtike peterselli, küüslauku või tüümiani lisades.

Pissarro, Courbet, Renoir, Cezanne käisid kõik siinseid värve ja loodust imetlemas. Suurtel Monet' fännidel võiks leiduda aega ka üsna Pariisi lähedalt Giverny'st läbipõikamisest, kus asub kunstniku majamuuseum.

Etretat' ja Fecampi vahel on mitu *château*'d, mida külastada ja mille arhitektuuri kõrval ka peegelsileda muru üle ahhetada – 17. sajandi Château de Galleville ja Château de Cany ning Château de Valmont. Ei õnnestunud kahjuks tuvastada, kas viimane on seotud Choderlos de Laclos "Ohtlike suhete" pahelise vikont Valmontiga.

Honfleuri nimetab "Lonely Planet Brittany/Normandy 2010" Normandia kauneimaks väikelinnaks, mistõttu ajas see pretensioonikas määratlus juba ette turri.

HONFLEURIS ON PAAR VÄGA HEAD MUSEUMI – eriline Erik Satie majamuuseum (vt kõrvallugu) ning Eugene Boudini kunstimuuseum, kus on samuti väljas terve rida linnas suvitanud tuntud impressionistide töid. Enamik kohalikku elu keskendub ümber väikese jahisadama, 17. sajandil ehitatud Vieux Bassin'i ning ronib kesklinna pool pisut nõlvadele. Sadamast ida pool asuvad vanad soolalaod, mida praegu kasutatakse näitusepaikadena. Place de Sainte Catherine'il saab uudistada 15. sajandil ehitatud puidust kirikut ning sellest eraldi seisvat kellatorni.

Honfleuril on eriline suhe Kanadaga – nimelt lahkus siit 1608. aastal Samuel de Chaplain, kes on tuntud kui Quebeci linna asutaja.

LE HAVRE'I KUUMAD ÖÖD JÄTSIME SEEKORD KÕRVALE, kuna suurlinnadest olime otsustanud peatuda ainult Rouenis. Muljetavaldav oli aga Seine'i laia jõesuudme ületamine kõrge Pont de Normandie silla kaudu, mis on küll tasuline, aga vaade on seda väärt.

Šiki, aastast aastasse American Film Festivali pidava Deauville'i randadel rullub lahti Anouk Aimee ja Jean-Louis Trintignanti armastuslugu - "Une femme et un homme" on kindel soovitus, kuidas veeta kallima kaisus vihmaseid päevi, mida siinkandis leidub ainult natukene harvem kui vanal heal Inglismaal. Deauville on sisuliselt kokku kasvanud Trouville'iga, mis on pisut maalähedasem koht.

BAYEUX' ÜMBRUS ON HEA PAIK, et avastada randu, mida tänapäeval tuntakse peamiselt D-Day randade nime all ja mis märgivad 80 kilomeetril asuvaid erinevaid randumispaike liitlaste – brittide, kanadalaste ja USA vägede – jaoks. Utah, Omaha, Juno, Sword on koodnimetused, mida 6. juunil 1944 alanud dessandi jaoks kasutati. Olenevalt ajaloohuvist võiks piirkonnaga tutvumiseks võtta kas pika päeva või paar. Valikut muuseumide seast teha on raske – neid on kokku ligi poolsada.

Kõhedust tekitava elamuse annab 18-minutilise film Arromanches'i 360° kinos, mis üheksal ekraanil korraga miksub arhiivikaadreid ning tänapäevaelu lähiümbruse külakestest. ▶

Et jäädvustada **kogu lugu**,
vajad **parimat objektiivi!**

270mm (419mm ekvivalent) Säritus: F/8 1/30sek. ISO400, statiivilt

18mm (28mm ekvivalent)
Säritus: F/8 1/60 sek. ISO400, statiivilt

Tamron AF 18-270mm F3,5-6,3 Di II VC PZD

Uskumatu 18-270mm ultrasuuri vahemik pakub sulle kõike, mida üks pildistaja võiks tahta — pildista ühe objektiiviga portree, kaunis maastikuvõte või makro lähipilt! Kergele ja kompaktsale **15-kordse suumiga** objektiivile lisavad erilist väärtust Tamroni uus **PZD** piesoelektriline autofookus ning **VC**-värinastabilisaator.

UUS! Tamroni 60. juubeli mudel

Di II

PZD

VC

Soodushind

499€

Tavahind 599€ Pakkumine kehtib 18.06 – 31.08.
Küsi ka soodsaid Swedbank AS järelmaksutingimusi!

facebook.com/tamron.eesti

Uuri lisa Photopointi veebipoest www.photopoint.ee

Photopointi esindustes* saad lisaks muule fototehnikale **rentida** ka Tamroni objektiivi!

**PHOTOPOINT
ÜLEMISTE KESKUS**

Tallinn, Suur-Sõjamäe 4
E-P 10-21 Tel: 603 4726

**PHOTOPOINT
KRISTINE KESKUS**

Tallinn, Endla 45
E-P 10-21 Tel: 665 0400

**PHOTOPOINT
ROCCA AL MARE**

Tallinn, Paldiski mnt 102
E-P 10-21 Tel: 6659277

**PHOTOPOINT
PÄRNU MNT***

Tallinn, Pärnu mnt 139
E-R 10-20, L 10-18 Tel: 655 0651

**PHOTOPOINT
LÕUNAKESKUS**

Tartu, Ringtee 75
E-P 10-21 Tel: 731 5626

**PHOTOPOINT
TARTU KAUBAMAJA***

Tartu, Riia 1
E-L 9-21, P 10-19 Tel: 731 4828

**PHOTOPOINT
EEDEN**

Tartu, Kalda tee 1c
E-P 9-21 Tel: 742 7868

Point du Hoc. Normandia desandi alustamiseks oli meestel vaja kõigepealt üles ronida mööda 30 meetri kõrgust kalju-seina. Maastik meenutab siinkandis sõelapõhja, kõik on täis suuremaid ning väiksemaid pommikraatreid.

VÕIMAS ELAMUS ON ÜLE LAIA OMAHA BEACHI LAIU V SURNUAED tuhandete valgete ristidega (ja hukunud juutide meespidamiseks eraldi ka Taaveti tähtedega). Ristimeri, mis tundub lõputu, ei anna tegelikult kaugeltki aimu, kui palju ilmasõja otsustav pööre inimeselid mõjutas ja ohvreid nõudis.

Point du Hoc on koht, kus 6. juuni varahommikul randusid 225 kõige esimest USA sõdurit, kelle ülesandeks oli sakslaste kontrollpunkt üle võtta. Võitlus kestis kaks pikka päeva ning kolmandik sõduritest hukkus. Võitlus Normandia, Prantsusmaa ning kogu Euroopa pärast kestis aga 76 päeva, nii liitlasvägede kui sakslaste seas oli ohvreid üle 200 000, surnuid kümnetes tuhandetes. Kui palju siinsetes küldes elanud tsiviiliskuid surma sai, pole tänaseni teada, aga arvatavasti kusagil 15 ja 35 tuhande inimese vahel.

Vaade ja rannad on võimsad, elu on ammu edasi läinud ja tiksud siin kohalike ja turistide tempos. D-Day randadel ringi kõndides ning mõtiskledes tekib paratamatult mingi uut moodi Euroopa ja USA suhete tunnetus, mida iga päev nii naha ligidal ei tunne.

MONT-SAINT-MICHELI SILUETT, mis tasandike vahelt äkki keset merd kerkib, on prantslastele endile sama tuttav kui välismaalastele Eiffeli torni oma. Mäge, mille asuv benediktiini klooster on prantslaste jaoks kõige olulisem religioosne pühapaik, külastab aastast üle 3 miljoni inimese ja see on 1979. aastal kantud ka UNESCO maailmapärandi nimekirja.

Looduslikult asub Mont tegelikult saarel. “This carpark will not be inundated,” kinnitas meile rõõmus silt autodemere kõrval. Tõus ja mõõn moodustavad ateistliku eestlase jaoks sama suure ime kui usulised kunstiteosed ja reliikviad. Kuigi kõikjal on hoiatavad sildid, et liiv võib vajuda ja ettevaatamatud külastajad alla neelata, longivad inimesed mõõna ajal ikkagi üsna hoolelt mööda laiulid algendikke. Ka Bayeux’ vaibal

on muuseas vajuvat liiva kujutatud, kus sellesse upuvad õnnetud normanni sõdurid. Igaks juhaks me eriti kaugele ei läinud – küll aga on huvilistel võimalik teha seda koos giidiga.

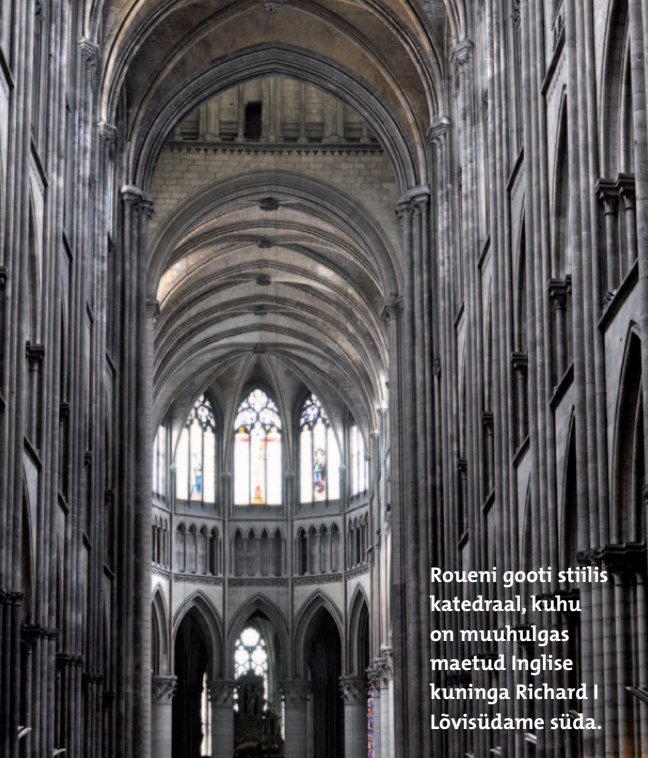
Küsimärgiks jääb aga, millal peaks Monti külastama, et visiiti ka inimese kombel nautida saaks. Minu pakkumine on, et mõne vaiksema nädalapäeva õhtul. Tuhandete turistidega ühes aeglases sammus mööda sadu kitsaid trepiastmeid üles rühkimine ei ole puhkuse ajal kuigi võluv.

NORMANDIA ÜKS VANEMAID LINNU, elanike arvult Tartu-möötu Rouen avaldas muljet oma suure vanalinnaga ning võimsa gooti arhitektuuriga. Muidugi heljub üle linna Jeanne d’Archi ja Gustav Flauberti vaim. Vanal turuplatsil (Vieux Marche), kus 19-aastane Orleansi neitsi Jeanne kunagi elusalt põletades hukati, asub nüüd talle pühendatud maa-alune kirik. Tõtt-õelda veidi kummaline, et kohe kiriku kõrval on ka tohutu maa-alune autoparkla. Siinsamas kõrval asub aga tuntud Auzou magusaari, kelle spetsialiteediks on *les larmes de Jeanne d’Arc* ehk Jeanne d’Archi pisarad. Hea kujutusvõime korral võib neid karamelli ja šokolaadi kastetud röstmandlites tõepoolest näha.

Pühapäeva hommikuti aga keeb Roueni elu hoopis St. Marci platsil, kus letid on lookas korraga erinevatest rahvusköökidest, puu- ja juurviljadest ning vanakraamist ja mööblit. Turusõpradele teadmiseks, et suvi läbi toimuvad ka erinevad õhtututurud, mis alustavad kella 18 ajal ning panevad end kinni alles pärast päikeseloojangut. Tavaliselt saab nende toimumisaegade kohta aimu läbi väikeste küldade sõites, kuhu plakatid on üles riputatud.

ROUENIST IDA SUUNAS ASUB RY-NIMELINE KÜLA, kus toimunud sündmused ning proua Delphine Couturier Delamare andsid inspiratsiooni “Madame Bovary” jaoks. Proua Delamare oli Rouenis Flauberti isa õpilane ning sarnaselt Emma Bovaryga

Roueni gooti stiilis katedraal, kuhu on muuhulgas maetud Inglise kuninga Richard I Lõvisüdame süda.

Pisikene Jumalaema kabel Étretat' ranna üle kõrguval kaljul.

Siidrimaja seadused

Hull õun!

Kliima on see, mis on õuna siinkandis troonile tõstnud – viinamari tuulises ja niiskes, sageli miinustemperatuure kogevas Normandias hästi kasvada ei taha.

Siidrit valmistatakse kõikjal maakonnas, aga erilise pühendumusega on erinevaid õunajooke aastasadade jooksul valmistatud Calvados provintsis. Kalvadost ehk õunaviina peaks mäletama juba 9. klassi kohustuslikust kirjandusest ka iga koolilaps, sest seda joodi nii rõõmus kui mures E. M. Remarque'i "Triumfi kaares". Selle kangus – siinsele tuulisele ja niiskele kandile sobivalt – on lahjendamata pudelisse villituna 55 kraadi kandis ja põhimõtteliselt kujutab ta endast destilleeritud siidrit, mida on tammevaatides lihtsalt lastud kaua laagerduda. Kvaliteetne calvados on vähemalt viie aasta vanune. Levinumaid aperitiive on Normandias *poisseau*, mida valmistatakse õunamahla ja calvadosse segust ning mille kangust 18 kraadi ringis. *Pommeau* sobib hästi ka *foie gras*, meloni ja magustoitude kõrvale. Normandias üldiselt armastatakse väga nii aperitiive kui digestiive, seega pange vaim valmis, et oma soovist teada anda. Kindla peale minek on enne sööki küsida *trou normande*, mis on lihtsalt pitsitais kalvadost. Tavaliselt valmistatakse ühes korralikus siidrimajas kõiki mahedaid ja kangemaid õunajooke ning tutvumiseks võib sõbralikult lihtsalt sisse põigata, paljudel on tee ääres väljas suunavad viidad.

Sa ... igavene juustunägu!

Maailma üks tuntumaid juuste Camembert on pärit samanimelisest külast Normandias, valmistatud on seda juba 18. sajandi lõpust peale. Kaudselt võlgneb Camembert oma sünni Suurele Prantsuse revolutsioonile: kohalik taluperenaine Marie Herel sai retsepti Briesti pärit mungalt, kes oli parajasti põgenemas revolutsiooniliste jõudude eest, ning tegi sellesse omad mugandused.

Eestlased, te olete ju kursis, et Camemberti serveeritakse toatemperatuuril?

Camembert ning lisaks veel kolm juustu kannavad AOC ehk Appellation d'Origine Contrôlée märgistust, mis näitab nii päritolu kui kvaliteeti. Teisteks tuntumateks on Normandia vanim juust, südamekujuline Neufchatel, neljakandiline Pont l'Évêque, sellega sarnane Pave d'Auge ning vänge Livarot.

lõpetas temagi elu võlgades ja enesetapuga.

Kui siiski Normandiast natuke aega üle jääb, siis sakslaste okupatsiooniajast rääkiva sarja "Allo 'Allo!" austajad võivad oma silmaga kaeda pisikest Nouvioni küla, kus prantslaste, sakslaste ja inglasega kollaboreerudes ajas oma äri kõrtsmik Rene Artois. Tegelikult filmi seriali üles hoopis Norfolkis ja Nouvionis ühtegi huumoriklassikutele pühendatud kohta ei täheldanud. Geograafiliselt asub Nouvion Picardie regioonis, mis jääb natuke Normandiast põhja poole. ■

Veni. Vidi. Vici.

Tulin. Nägin. Võitsin.

Golf on aastatel 2008-2011 konkurentsilt enimmüüdud väike keskauto Euroopas!

Golfi erimudelid on varustatud 1,2 TSI 77KW mootori ja 6-käigulise manuaalkäigukastiga.

Lisaks veel kaugjuhtimisega kesklukustus, alarmseade Plus, raadio RCD 210, poolautomaatne kliimaseade Climatic, ABS-pidurid, juhi ja kaasreisija turvapadjad ees ja taga. Ekstraboonusena leiad autost talvepaketilisad

– esiistme soojenduse, klaasipesuri düüside soojenduse ning esilaternate pesuseadme.

Uskumatu pakkumine saab lisa 3-aastase (või 100 000 km-se läbisõidu) tasuta hoolduse ja vaid 1,99 % + Euribor liisinguintressi näol!

Auto keskmine kombineeritud kütusekulu on 5,7l/100km, CO2 heitmed 134g/km. Pildil on illustreeriv tähendus.

Kampaaniahind
14 900 EUR

Taevalikud maastikud

sadade kuumaõhupallide keskel

Tekst ja pildid **ANDRES TARTO**

Esimest korda kuulis Andres Tarto Ida-Prantsusmaal Chambleys peetavast õhupalliüritusest paar aastat tagasi, mil käis külas oma heal tuttavale ja kolleegile Jean-Luc Kaiseril, kelle ettevõtte (L'Europe vue de ciel) oli aidanud korraldada ning ülalt jäädvustada paari viimast kuumaõhupallide kokkutulekut. Puhta lehena püüdis ta end hoida – et ei tekiks suuri või väikeseid eelarvamusi, ja üldse – et kõik, mis tuleks, oleks uus.

Õhulend

Igäühele oma: poiss, kelle jaoks veel suurest kuumaõhupallist üle ei käi, saab kätt harjutada väiksema ja kaugjuhitava mudeliga.

Päike ja pundar piprakaunu: sel õhtul need kaks kergelt hiiglast üles ei saanudki, ja minu nähes lendasid üldse vaid ühel korral – sedagi hetkeks ja madalalt. Aga pusimist nende püstisaamisega oli iga kord rohkem kui rubla eest!

Ma ei olnud kunagi näinud lendavat lossi. Seal siis – pildil Balleroy loss.

Aeg lendas ja sel suvel, juuli teisel poolel, sõitsingi kohale, et võtta osa ei millestki vähemast kui maailma suurimast kuumaõhupallide kokkutulekust! Mina, kes ma seni olin näinud vaid üht õhupalli korraga.

Veidi taustast: tegemist on 1989. aastast korraldatava üritusega, mille ametlikuks nimeks on Lorraine Mondial Air Ballons (LMAB) ning mida peetakse iga kahe aasta tagant. Kokkutulek leiab aset suurel omaaegsel USA sõjaväelennuväljal Chambley's. Lennuraja pikkuseks on 2,3 kilomeetrit, lennuvälja kõrval aga tegutsevad lennundusettevõtted ning -klubid.

PÕHJUSI, MIKS KOKKUTULEK TOIMUB JUST SEAL, ON MITU: nimelt peab selliseks rekordiürituseks, kus ühekorraga tõusevad õhku sajad kuumaõhupallid, olema ühest küljest suur, aga teisalt privaatne lennuvälil teiseks, läheduses ei tohi olla suuri elektriliine ega -jaamu; plats peab olema kergelt vaadeldav ka publiku poolelt; lähedal ei tohi olla

suuremaid linnu, merd jne.

Tänavuse ürituse jaoks ehitati lennuvälja lähedale ka suurim omataoline propaanijaam Euroopas, mis võimaldas pilootidele kiiremat ja ummikuvabamat (arvestades, et ühekorraga sõidab gaasi järele 300-400 masinat, võib ummik kerge tekkima olla) teenindust kui varem. Rääkimata sellest, et läbi tuli mõelda ka kogu muu logistika, alustades osavõtjate ööbimisest kuni selleni, et nad saaksid oma pallidele lähedal asuvatele põldudele järele sõita. Muide, viimase osas oli ümberkaudsete maaomanikega saavutatud suur kokkulepe ja luba oli olemas.

SEL AASTAL KESTIS KOKKUTULEK ÜHEKSA PÄEVA ning mul oli võimalus näha sellest viit. Üheksa seepärast, et maandada võimalikku ilmariski. Ning põhjust selleks oli sel aastal enam kui küll. Nimelt, Eesti kuumast suvest (+30 C) ära sõites tabas mind kohapeal võrdlemisi jahe üllatus: sooja napid 14 kraadi, madalad pilved ning üsna tugev tuul. ▶

Paarike pilvehüppajaid: Ilma korvita, vaid õhupalli, propaani ja istmega varustatud ühe- ja kahekojalised *cloudhopperid* torkasid nii ülalt kui alt hästi silma. Eritunnuseks üle ääre kõlkuvad jalad.

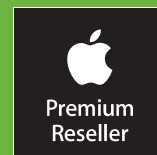
Uus ja kiirem MacBook Air

Igäüks võiks omada nii head sülearvutit.
Ja nüüd igäüks võibki.

Uus MacBook Air on kuni 2,5 korda kiirem kui eelmine. Tal on uued Intel Core i5 ja i7 protsessorid, kiire Thunderbolt port, taustavalgusega klaviatuur ja loomulikult OS X Lion. Kõige selle juures on ta endiselt uskumatult õhuke ja kerge, mis teeb temast ühe ihaldatuima sülearvuti, millega töötada ja mida endaga kaasa võtta.

IM Arvutid iDeal APR salong. Narva mnt 7, Tallinn
IM Arvutid iDream APR salong. Endla 45, Tallinn

Loo autor keset lendu-
tõusvat värvikirevust.

Jah, ei ole ju mõtet kutsuda osalejaid ja pealtvaatajaid vaid üheks-kaheks öhtuks ning halvimal juhul vaadata siis mitte värvilisi õhupalle, vaid halle pilvi. See-eest avanes mul seetõttu võimalus ööbida tuttava ettevõtte kontoris, mille klaassein avanes otse lennurajale. Ei saa salata, et oli mõnevõrra unenäoline tunne näha kell kuus hommikul, pikali voodis olles, napi 50 meetri kaugusel üha suuremaks paisuvaid kuumaõhupalle.

Programm nägi ette, et õhkutõusud toimuvad kaks korda päevas, hommikul kella kuue ja õhtul seitsme paiku ehk aegadel, mil tuult on vähem ja ilm tõenäoliselt rahulikum. Vaatamata sellele nägin mina esimest starti alles teise päeva õhtul. Kaks varasemat olid ilma tõttu lihtsalt ära jäänud. See oli ... nagu ikka, kui näed esimest korda midagi ilusat, mida varem näinud ei ole – võrreldamatult lahe, meelde jääv, uskumatu.

KUIDAS SEE KÕIK TOIMUB? Ühel hetkel avanevad lennuvälja väravad ja lennuväljale vuravad autod koos haagistega. Haagiste sees on korvid ja korvide sees meeskonnad. Väiksemad korvid mahutavad kolmeli, suuremad 10–12 inimest. Veel üks hetk ja kor-

vid on maas, kuplid korvide ees, ja hetkeline vaikus asendub enam mitte automootorite, vaid puhurite müraga, mis õhupalle soojemat õhku täis ajavad.

SELLEST HETKEST PEALE EI OLE MAASTIK ENAM EN-DINE. Tekkimas on esimesed mustrid, kujundid, logod, värvid, kõike on palju ja kõik see on harjumatult imposantne ning ebamaine! Veel üks viiv ja õhupalle täispuhuvate mootorite mürale lisandub ka tugev ja lühiajaline leegihääl. Jah, juba kuumutavadki esimesed piloodid oma õhupalle ning kuumaõhupallid kerkivad otsekui kirikud platsile. Ja juba tõusevadki esimesed meeskonnad õhku, lehvitades maa peal olijaile ning tundes, kuidas gaasijoad pea peale otsekui saunalaadset kuumust peegeldavad. Sõit on alanud!

Üheksa päeva kestel meeskonnad vahelduvad, mõnel päeval on ekipaaže palju rohkem kui teisel, ja rahvast on igat sorti – silma jäid nii Euroopa ülikoolide logodega nooremad püüdjad kui ka isad-emad koos lastega, paarid ja seniiorid.

Ka ükski tuldi – nimelt on üks kuumaõhupall, mida kutsutakse *cloudhopper*'iks ehk pilvehüppajaks, selline, et korvi polegi. On vaid kuppel, gaa-

siballoonid ja väike iste. Niimoodi sõideti üksi või kaks ja ausalt öeldes oli küll veidi kõhe vaadata, kuidas kellegi botikud ca 500 m kõrgusel rippusid. Ka olla see ilusaks hobiks endiste liinilenduritele, kes vanuigi piloodirõome maitsta soovivad ja sageli ka oma proua kaaspiloodiks teinud.

KUI RÄÄKIDA ARVUDE KEELES, siis sellel 12. korda peetud kokkutulekul oli kohal 1032 pilooti 48st riigist, 2672 meeskonnaliiget ja 195 vabatahtlikku aitajat. Lisaks olid üritust toetamas 176 (!) ettevõtet ja institutsiooni, üritusele oli akrediteeritud 400 ajakirjanikku ning kogu ettevõtmine (koos selleks puhuks tehtud kämpingute, vipploozide ja muuga) võttis enda alla üle 300 hektari. Kuid mis siiski kõige olulisem – üheksa päeva jooksul toimus 15 starti, mille jooksul tõusti õhku kokku 4725 korral ning pallide arv erinevatel õhukõrgustel varieerus 190 ja 468 vahel. Vaatamata tuulele, mis sageli õhupallid platsi kohalt kiiresti minema viis, vajati 4725st õhukõrgustust vaid ühel korral abi – nimelt pani üks brittidele kuuluv õhupall „korvi maha“ puudesalus ja vajas kohalike päästemeeste abi. Kõik lõppes õnnelikult.

MINAGI SAIN SEAL VÕIMALUSE ESIMEST KORDA ÕHUPALLIGA LENNATA. Ja esimest korda ka koos ülejäänud mitmesaja õhupalliga. Sõiduk oli suuremat sorti, selle korvi mahtus koos piloodiga 12 inimest. Piloodiks oli kogenud 36-aastane prantslane Christophe Houver (pilt), kes oli LMABil piloodina debüteerinud juba 1997. aastal ning 2000. aastal lennanud kuue päevaga üle Atlandi ookeani Kanadast Prantsusmaale (selle kohta leiab põnevat lugemist http://www.balloonlife.com/publications/balloon_life/9801/0010/frenchatlantic0010.html).

Kui küsisin, kuidas pere tema hobile kaasa elab, selgus, et meiega koos lendasid ka tema isa ja vend. Küsisin ka, mida inimesed laias laastus tunnevad, kui esimest korda kuumaõhupalliga lendavad. Ta vastas, et mõned olla tõeliselt õnnelikud, mõned ei ütle üldse midagi, mõned aina muretsevad, aga üldjuhul hoitakse ikka tuju üleval! Kuldsed sõnad!

Kuigi lennud pidid toimuma igal hommikul ja õhtul (kui need kehva ilma tõttu ära ei jäänud), siis algse graafiku järgi pidi juba kolmanda päeva hommikul toimuma maailmarekordi püstitamine, mis oli ja on selle kokkutuleku motivaatoriks ilmselt nii korraldajatele kui pilootidele. Ilm tahtis aga taas teisiti ja pärast mitut kätset lükata start järgmisel päevale riskiti lõpuks teha kuumaõhupallide ühisstart ja maailmarekord kolmapäeva, 22. juuli varahommikul.

Et asi oli sedavõrd veninud, oli otsustava

Õhupalliga kodukandis

Kogu lummuse juures on lustisõit õhupalliga paras ettevõtmine. Lennud toimuvad tavaliselt vaid varahommikul või enne päikeseloojangut, õhus saab olla tunnikese, kuid kokku tuleb varuda rohkem aega – enamasti ei tea nimelt keegi, kus lõpuks maandatakse. Vihmase või tuulise ilmaga õhku ei tõustagi, samuti ei pääse pallisõidule väga spontaanselt – enne tuleb lennuluuba taotleda ja saada. Suurt rõõmu sõidust pole ka päris pisikestel, kui nad ei näe üle enam kui meetri kõrguse korvi serva. Hea mõte on veel kaasa võtta oma autojuht, kes sulle maad mööda järele sõidab ja pärast koju viib. Sest sina jood ju šampust, nautides maailma vanimat, turvalisimat ja ilmselt ka vaiksimat õhulendu. Hinnad inimese kohta jäävad Eesti teenusepakkujatel 200 euro alla, palli mahub korraga kuni 5-6 inimest, kamba peale saab pisut soodsamalt. Vaata lisa www.balticballoons.com ja www.airventures.ee.

päeva hommikuks kohal vähem õhupalle kui varasematel päevadel. Kuid ilm lubas, mis sest, et oli pilvine ja udune. Taas vurasid kümned ja kümned masinad lennuväljale, taas see tuttavlik segu mootorite ja gaasipõletite mürinast, kuid seekord ei asetatud õhupalle mitte siia-sinna, kuhu juhtus, vaid võeti pidulikult üksteise kõrvale ritta. Ja see rida oli oi-oi kui pikk! Õhupallidest sai palistatud lausa kaks 2-3-kilomeetrist rada!

USKUMATU VAATEPILT, kuid kauaks seda ei olnud, sest kui kuumaõhupall on juba kord gaasi nii täis, et seisab püsti, tahab füüsika (ja piloot) oma osa. Võib-olla kestis see ebamaine kuppelmaastik tervenisti 15 minutit, ehk rohkemgi, ja siis oligi start. Kõigepealt tõusti äärtelt, siis aga siit-sealt ja et ei olnud täiesti tuuletu, hakkasid õhku tõusnud pallid kohe ka kaugemale libisema. Sõna otseses mõttes taevale tänu, sest uus maailmarekord oli õnneks sündinud – ühisstartis osales kokku 343 kuumaõhupalli (varasem rekord 2009. aastast oli 329).

Ei võinud minagi rohkem tahta. Sama päeva õhtul pidi graafiku järgi toimuma ka teine üritus, mida ma väga oodanud olin. Nimelt kuumaõhupallide õhtune valgussõu: pallid pannakse õhtuhämaruses lennurajale ning gaas valgustab pallide sisemust ning ümbrustki. Loomulikult hakkas õhtul sadama ja paraku jäi see siinkirjutajal nägemata. Ülejäärgmise päeva õhtul olla see siiski toimunud, kuid palju napima osavõtjaskonnaga.

ÜKS ON KINDEL – mitte kusagil mujal ega varem ei ole ma näinud lossi õhku tõusmas, ei ole näinud siputavaid jalgu mitmesaja meetri kõrgusel ega ole näinud sellist värvide mängu, sellist rõõmsat-rahulikku kulgemist üle maastike. Ja üks asi veel – kui näen järgmine kord vaid üht kuumaõhupalli, siis ... jah, siis tundub see üsna ebaharilik! ■

Hetk enne ühisstarti: lennutootel on 343 kuumaõhupalli.

Tekst ja pildid ANNEKREET HEINLOO

Mootorrattaga mööda Euroopat

– ühe seikleja mõtted tagaistmelt

1 mootorratas, 16 päeva, ~5000 km, 10 riiki, lõputult elamusi, piiramatult nägemusi. Algaja kaasreisija Annekreet Heinloo emotsioonid esimeselt motomatkalt peaksid innustama kõiki vapraid rännumehi sellist reisi viisi proovima.

MEREL (HELSINGI–ROSTOCK, 27 TUNDI). Laevasõit on ajavõit, isegi kui see kestab terve igaviku. Minu suureks üllatuseks on sadam motoreisijaid täis – tuleb välja, et meiesuguseid on teisigi! Tsiklid läigivad päikese käes ning põnev on vaadata, kuidas ratturid oma kirevates kostüümides ringi uhkeldavad nagu noored kuked. Kuigi tegelikult on asi noortest kukkedest kaugel, sest lähemal vaatlemisel selgub, et enamik reismootorrattureid on mehed oma parimais aastais, hallid habemed ja õllekohud ees.

Tundub, et õlised näpud ja bensiinihais seovad inimesi, sest õhtu lõppedes on kõik omavahel vennastunud. Härrad Horvaatiast leiavad, et me peaksime oma reisi pikendama ja kindlasti ka nende kodukülalt läbi sõitma, ning Eurobikers'i motoklubi president Saksamaalt kutsub enda juurde. Vähemalt on siin laeva peal lõbus!

SAKSAMAA (ROSTOCK–BERLIIN–NÜRNBERG, –700 KM). Viimaks jõuab merereis lõpule. Muidugi oleks lihtsam sealsamas sadamalinna peatuda ning hommikut oodata, aga meil on plaan veel keskööks pealinna jõuda. Kui senised sõidukogemused piirduvad põhjamaiste kiirusstandarditega, siis ühtäkki hilisõhtul ja pimedas kiirteele sattuda on päris hirmuäratav. Alles me keerasime vaikselt tollikoridorist välja, ja juba tulistab masin 180 km/h.

Appi! Ilma naljata, mu pea lendab otsast! Mis nüüd saab? Miks keegi ei hoiatanud?! Kiiver tundub korraga tinaraske ning kael ei suuda kuidagi tuule jõuga võidelda. Kõrvus kohiseb ning peas taovad meeletlikud mõtted. Tõmbun eesistuja seljataha kõssi, hoian kõvasti kinni ja loodan, et kaks tundi sõitu mööduvad linnutiivil. Berliini jõudes on kõik jälle korras ning esimene ehmatuse peaaegu unustatud. Saaks nüüd ometi siit Saksamaalt minema.

PRANTSUSMAA (LAUTERBOURG–LIFFOL-LE-GRAND–ST. PERE'–BOURGET-DU-LAC–TALLOIRES, –1200 KM). Ei tea, kas asi on riigi-

Laevasõit Saksamaale võib küll olla tüütult pikk, kuid aitab vähendada mõttetuna tunduvaid kilomeetreid, kui tahad kiiresti jõuda sõidunaudingut pakkuvatele mägi- teedele Prantsuse, Šveitsi, Austria ja Itaalia Alpides.

piiris või kujutlusvõimes, aga pisikese Lauterbourgi küla kaudu Prantsusmaa pinnale jõudes tundub muru palju rohelisem, taevassinise ja kohe tulebki päike välja. Lõputud kuldsed viljapõllud ning värvilised linnakesed teevad meele heaks. Kusagil toimub veinifestival, nagu teatab suur käsitsi kirjutatud plakat küla sisse-sõidutee otsas – muidugi lähme! Kuigi on alles keskpäev, sumiseb paarisajameetrite peatänav lõbusalt ning vabaõhulaval kepsutavad kolm nahksetes põlvpükstes noormeest. Publik aplodeerib kõrvulukustavalt ning sunnib inimkuju võtnud aiakäabusi oma etteastet kordama.

ŠVEITS (GENF–CRANS-MONTANA–ST MORITZ, –600 KM). Vähemalt saab vahelduseks natukene lõõgastuda. Järve ääres asuv maaliline linnake on puhkajatest tulvil, kuid meie hotellibasseinis valitseb rahu ja vaikus. Kui välja arvata Kanadasse emigreerunud poolakatest perekond, kes tunneb siirast huvi nii meie päritolu kui mootorratta vastu. Härra on investeerimispankur ning ta on alati unistanud vabadusest, mida mootorrattaga reisimine mehele pakub.

Ürgne kutsumus, ustav ratsu ja päike-

seloojang, kirjeldab ta oma unistust kusagilt Clint Eastwoodi sangarlikust linateosest. Prouale kuulub kinnisvarafirma ja talle meeldivad rohkem kruisireisid ja luksushotellid nagu see siin. Kutsuge mind järgmisel korral kindlasti kaasa, ütleb mees lahkudes ja surub pihku oma kuldse raamiga visiitkaardi.

AUSTRIA (NAUDERS–ÖTZTAL–ZELL AM SEE-KITTSEE, –900 KM). Korralik varustus on sõidunaudingu aluseks. Põlve-, selja-, öla- ja küünarnukikaitsmed lisavad turvalisust, vee- ja tuulekindel materjal ilmastikukindlust ja kõik see omakorda mõjub ju enesetundele ka.

Oma päris esimesed proovisõidud tegin kaasa tavaliste õueriietega ning tundsin ennast sealjuures pisult hapralt ja tuulest viidult. Seega tuli minu ellu punane mootorratturihiire kostüüm, kusjuures värvus on siis väga oluline, eks. Esiteks sellepärast, et punane paistab teel paremini silma (ohutuse mõttes), ja teiseks olen ma ju ikkagi naine.

Esimene sõit täisvarustuses pani paika, et tavariietega ei sõida ma küll enam kunagi. See on lihtsalt nii teistmoodi ja nii palju parem. Alguses käis rattariiete ▶

Alpide oma Leigo järve muusika. Ainult et tilluke metsajärv asub mäetipus, kus õhk on karge ja ja muusika kõlab üle oru.

Prantsusmaal Šveitsi piiri ääres asuv Annecy järve väidetakse olevat puhtaima veega järve kogu Euroopas.

Motomatk

selga ajamine selgelt teosammul. Kõik need lukud, aasad, trukid, taskud, saapad, kindad ja siis veel kiiver olid justkui võõrkehaded, mida ma tõntside kohmakate näppudega toppisin ja sikutasin. Reisi peal, kui riideid tuleb pidevalt selga ja seljast ära ajada, olin ma juba mõne päevaga osavus ise. Hopp, une pealt sõiduks valmis paari minutiga ning kiivri sain pähe nii, et ükski juuksekarv soengus ei liikunud. Osavus on mõnus!

SLOVAKKIA (BRATISLAVA-ZILINA-CIERNE, ~250 KM). Ma olen alati armastanud kõrvatroppe, mõnikord päästavad need maailma. Et vältida kiivris kohiseva tuule kõrvulukustavat müra, panime pikkadel sõitudel kõrvad alati kinni. Tuleb välja, et troppide toppimises olen kogu senise elu olnud lapsekingades. Vahest peaks hakkama mõne ülikooli juures korraldama kiirkursusi või pakkuma tasulisi seminare "Kogu töde, kuidas troppe TEGELIKULT kõrva panna".

Nipp on tegelikult lihtne – rulli kõrvatropp sõrmede vahel pisemaks, aseta parem käsi üle pea ja venita vasaku kõrva lesta üles ja pisut tahapoole. Siis läheb kuulmekanal sirgemaks ja tropi paigaldamine kõrva on kõige lihtsam. Harjutamine teeb meistriks.

POOLA (OSTRAVA-VARSSAVI-SLOBODKA, ~700 KM). Poola on üks lõputu jada teetöid ja ummikutes venimist. Vahel tuleb mul sõidu jooksul hirmus uni peale, seega õppisin üsna kiirelt tagaistmel magama. Esiti tundus see pisut hirmus, sest kuidas sa niimoodi mootorratta seljas magad?

Proovisin unega võidelda, hingasin

Häda ei anna häbeneneda. Kui on kiiruga ikkagi vaja tööasju ajada, sobib ajutiseks kontoriks suurepäraselt ka bensiinijaam.

sügavalt ja pööritasin silmi, kuid miski ei aidanud, nii et üks hetk otsustasin – ma korraaks proovin. Ja näed, täitsa vabalt saab magada – paned aga silmad kinni ja valmis. Pea seisab ikka ilusti püsti, käed hoiavad eesistujast kinni ning takistavad maha kukkumast. Pisikesed unepausid kulusid igati marjaks ära.

LEEDU (KALVARIJA-PASVALYS, ~250 KM). Võib-olla ma kujutan seda ette, et kui-vas ja soojas istuvad autojuhid vaatavad parastava kahjutundega, et vaesed mootorratturid.

Armsad sõbrad, kaugel sellest! Istun veekindlate riietega vaikselt oma kookonis ega lase ilmataadil ennast kuidagi häirida. Kiivri sees on ju nangunii kuiv, nii et tegelikult pole mul kaasreisijana isegi vahet, kas sajab või ei. Pigem on suurem vastustus juhil, sest vihmagaga peab sõitma ettevaatlikumalt – märg tee on mootorratta jaoks veel libedam kui sõiduautole. Puhkepeatused vihma käes on

samuti mõnusad. Istume lageda taeva all kusagil põlluservas lossivaremete kõrval. Lõppude lõpuks teevad ju märjad juuksed ja mööda nägu veerevad veepiisad naisratturi veelgi vastupandamatumaks, kas pole?

LÄTI (BAUSKA-AINAŽI, ~200 KM). Kas ma kohvritest juba rääkisin? Daamid kipub olema alaline teema, mida ja kui palju reisidele kaasa võtta. Ilmselt on kõnealuse liikumisviisi puhul pagasikogused limiteeritud. Pakkisin kaasa, nii vähe kui sain ja nii palju kui võimalik, aga lõppude lõpuks oleks piisanud veelgi vähemast. Niisuguse mototripiga vähenevad inimese vajadused lausa uskumatult. Kõik vajaminev, kaasa arvatud kotsakingad ja paar pidulikku kleiti õhtusöökide tarvis, mahtusid ära külgekohvrissse, mis meenutab täistopitud sülearvutikotti. Järgmisel korral saab see olema oluliselt õhem.

EESTI (IKLA-PÄRNU-TALLINN, ~200 KM). Reisi jooksul sai mulle selgeks, et mootorrattureid on erinevat liiki. Need, kes tsiklitega mööda maailma ringi sõidavad, on *cruise-bikers*. Selle liigi vastandiks on *ice-cream bikers*, kes ajavad masina garaazist välja vaid nädalavahetuseks ja sõidavad jäätisekohvikusse, et päikese käes peesitades oma parklas seisvat iludust kaugemalt imetleda. Ma ise võtaksin endale nalja pärast pigem liiginimetuse *rautaperse*, sest ~5000 km kahe nädalaga pole ka naljaasi. Kuigi poliitiliselt see päris korrektne ei ole, sest Rautaperse (IronButt) diplomeid väljastavad rattaklubid neile, kes sõidavad 24 h jooksul 1000 miili ehk ~1600 km. Peaaegu nagu ühe ööpäevaga Bratislavast Tallinnasse.

Järgmisele motoreisile läheksin hoopis ... Lõuna-Ameerikasse. *Stay tuned.* ■

Täisvarustuses reisimootorrattur. Neonkollane vest aitab teedel silma paista, GPS-iga on mõnus teekonda planeerida - ikka mööda väikesi külavaheteid.

PLAYTIME IS BACK

LIIKUMISAEG ON KÄES

• ORIGINAALSED HÜBRIIDJALANÕUD •

KEEN

KEENFOOTWEAR.COM

• Maaletooja: MATKaSPORT OÜ • www.matkasport.ee •

Tekst ja pildid ANU VANE

Suvel Lapimaale? *Joo, küllä!*

Kui sõpradele ütled, et lähed keset suve Lapimaale, vaatab kaheksa kümnest sind üpris kahtlustavalt. Umbes et „kas sa ikka tead, millega sa tegeled”. Et tegelikult võib suve Lapimaal kokku võtta kui igikestva Eesti jaaniöö – jaheda ja pirtsaka ilmaga, öö läbi valge ning sääsepirinat täis. Et iga normaalne inimene pörutab ikka lõuna poole. Sõbrad, ma ütlen – te ei tea, millest te ilma jääte!

Üks keskmise raskusega mudaaug Iso-Syöte safarikeskuse ATV-safaril tähendab, et porist puhtaks ei jää ükski kehaosa.

Kanuuõit jõel on sobiv seiklus romantikuile. Inimtühi maastik libiseb mööda, üks kaunis vaade teise järel. Kui erilisel veab, võib näha ka ujuvaid põhjapõtru.

Lapimaa on tõeliselt eksootiline sihtkoht neile turistidele, kes on pärit kaugemalt lõunast. Eestlased kipuvad Soome peale pigem nina kirtsutama, vihjates, et pole neil seal miskit sellist, mida meilgi olemas ei ole. Eks selles oma tõde on, aga ometi on Lapimaal kõik veidikene teistmoodi. Katsungi nüüd kümne märksõna abil ära raamida selle, mis Lapimaa ka eestlasele eriliseks suvesihtkohaks teeb.

KARGUS. Lapimaa suve on tarvis kogeda omal nahal. Justnimelt nahal, sest see on esimene organ, mis lennukist maha astudes ütleb, et oled just lennanud 800 km põhja poole. Kuigi päike sirab ja termomeeter näitab 22 soojakraadi, tunneb nahk õhus ikka seletamatut kargust. Justkui hoovaks seda kusagilt kaugest kliimaseadmest. Eesti südasuvised leitsaku järel on see ütle mata värskendav.

HELEDUS. Muidugi – valged ööd. Jah, tõsi, meil on ka. Aga Lapimaal on need valgemad. Jaanipäeva aegu ei kao päike hetkekski horisondi taha ning isegi augusti alguses on keskööl öues nii valge, et näeb üsna kenasti raamatut lugeda. Kuid valgemad ei ole mitte ainult ööd, vaid ka päevad. Ka päike särab Lapimaal heledamalt! Valgus on eredam, valgem ja selgem, isegi öhtutundidel. Kohalikud arvavad, et see on osooniaukudest. Kes teab.

ÜKSINDUS. Lapimaal on üsna tavaline, et lähim naaber elab sinust kümne kilomeetri kaugusel. Teie vahele võib jääda näiteks soo. Kidurad puud, kanarbikune tundra, ererohelised soised alad, tumedalt helklevad järved ja kaunilt kuppeljas maastik nii kaugele, kui silm ulatub – ja ei ühtegi maja. Öeldakse, et eestlased armastavad omaette elada. Lapimaal saab omaette elamine hoopis teised mõõtmed.

PÕHJAPÕDER. See on küll miski, mis on Lapimaale ainuomane. Põhjapõdrast ei saa mööda vaadata ja rääkimata jätta. Neid liigub igal pool. Sõna otseses mõttes ei ole võimalik niimoodi Lapimaal käia, et sa ühtegi ei näe. Omapärane põhjapõtrade juures on see, et kui autosid nad ei kardata, siis autost väljunud inimesi küll. Kuni keegi autost ei välju, sobib autotee pikutamiseks kenasti. Erinevalt Eesti suuremast suguvennast aga põhjapõder pimeduses äkilisi auto ette hüppeid ei harrasta. Vähemalt kohalikud nii kinnitavad – poro olla päevaloom. ▶

Põhjapõdrad tulevad end puhkemaja ukse ette suisa ise näitama.

Metsaonne ja tuleasemeid leidub Lapimaal rohkesti ja enamasti võib neid kasutada tasuta.

METSAPOOLE. Peale selle, et eestlased ja soomlased keelesugulased on, sarnaneb soomlane meiega ka selle poolest, et ta on oluliselt rohkem n-õ metsapoole kui keskmine keskeurooplane. Erilised mõõtmed omandab looduslähedus Lapimaal, kus elu on ajast aega väga selgelt sõltunud aastaaegadest ehk sellest, mida metsast parasjagu leiab.

Eestlane muidugi tunneb end Soome metsades võrdlemisi koduselt – sinikad, mustikad, pohlad ja jõhvikad, kõik on olemas. Mis aga eestlastes tõsist kadedust äratab, on murakad. Kui meil leiab murakat viimastel aastatel aina vähem, siis Lapimaal ei näi need kusagile kaduvat.

MÖKKPD. Kui soomlased arvavad, et igal eestlasel on kuskil daatša, siis eestlased arvavad, et igal soomlasel on kuskil mökki. Ainus vahe on, et kui soomlased siin eksiivad, siis eestlased ei tee seda mitte. Soomlastel ongi päriselt igapäevaelu mökki. Ja kui juhtumisi ei olegi, siis võtavad nad oma makkara'd kaasa ja sõidavad Lapimaale metsavalitsuse rajatud onnikestesse ning grillivad. Massiliselt. Soomlaste makkara- ja mökki-vaimustusele ei ole Eestis võrdset nähtust. Aga kui meil oleks ka üle 180 000 imeilusa järve, kanarbikust lillad metsaalused, pikad valged ööd ja loendamatu hulk külalishakkeid lõkkeplatse, küll meie ka sama teeks.

LIIKUMINE! Metsiku loodusega Lapimaal on loodud kõik tingimused sportlikuks ajaveetmiseks. Turistidele pakutakse loendamatul hulgal eri raskusastmega safarisid – ATV-dega puusadeni mudas või tsiviliseeritult liivasel metsateel, kanuudega kärestikel või peegelsiledal järvel, matkad kõnnikeppidega mägedes või jalutuskäigud rabaradadel. Ühiseks taustüsteemiks jääb ikka kordumatu loodus. Ja kui Eesti presidendi rada Aegviidust Jänedale on 10 km pikk, siis soomlaste Kekkoneni matkarada on üle 240 km pikk ning kulgeb läbi Lapimaa.

POLE MINGIT KAHTLUST, ET SUVINE LAPIMAA ON EESTLASELE ÜKS ÄRAÜTLEMATA KUMMALINE SIHTPUNKT.

Kõik oleks justkui oma, aga ei ole ka – on natuke valgem, metsikum ja teistmoodi. Igal juhul oli minu lapimaine suvepuhkus üle tüki aja üks värskendavamaid reisielamusi. Seega, sõbrad, julgen Lapimaad soovitada küll. Elu on ka meist põhja pool! ■

Estravel soovitab

Ruska Iso-Syötes

Vaid korra aastas on tundra tõeliselt värviline. Seda maalilist ilu ja imet, mil nimeks *ruska*, tullakse vaadata lähedalt ja kaugelt. *Ruska* saabub, kui tundrast esimesed öökülmad üle käivad – umbkaudu septembri keskel. Reisi täpne ajastus on oluline, kuna värvikirevus kaob koos esimeste tugevate tuultega. Nõnda istuvad *ruska*-huvilised pakitud seljakotiga ootel ja tõttavad Lappi kohe, kui tundra küpseks saab.

Kui avastad Lapimaad autoga, sobib staabiks väga hästi Iso-Syöte hotell, mis asub Lapimaa lõunaserval Oulu, Kuusamo ja Rovaniemi „kolmnurga“ keskel.

Hotelli peahoone asub otse Iso-Syöte suusaradade kõrval mäe tipul ning tubadest avaneb kaunis vaade ümbritsevale künklikule maastikule. Majutuda saab ka neljale või kuuetele inimesele mõeldud majakestest, kust avanevad samuti kenad loodusvaated. Hinnakiri on mõistlik ning toad puhtad ja korralikud.

Hotelli suureks plussiks on mitmekesine safari-programm, milles leidub valikuid nii suveks kui talveks. Kõik safarid algavad otse hotelli peamaja eest. Lähemat infot leiad Estraveli kodulehelt.

Sandberg Reisid

tel: 56 566 814
e-post: info@sandberg.ee
www.sandberg.ee

1590.-

ANNAPURNA MATK

24.09.-14.10.2011

1390.-

TALVINE SIBER

28.12.-06.01.2012

1390.-

JOOGAREIS INDIAS

27.10.-13.11.2011

1990.-

EVERESTI BAASLAAGER

07.03.-25.03.2012

2490.-

MEHHIKO RINGREIS

02.-18.12.2011

3190.-

ARGENTIINA RINGREIS

16.03.-30.03.2012

1790.-

AASTAVAHETUS INDIAS

21.12.-07.01.2012

990.-

GRUUSIA KEVAD

03.05.-11.05.2012

1490.-

LANGTANGI MATK NEPALIS

26.12.-07.01.2012

2590.-

BAIKAL MONGOOLIA

07.06.-24.06.2012

Kosovo

Mägede kaisus ja sündimisvalus

Poliitikast, korrupsioonist ja ebastabiilsusest mööda vaadates ütleb Kristiina Gerassimova, et Kosovo on kooslus vapustavalt ilusast mägisest loodusest, lõunamaisest mañana-mentaliteedist, sotsialismiaegsetest arhitektuuripärlitest, tänase Eesti autohullusest, suurepäraest restoranidest, taskukohastest hindadest ning ilusatest inimestest. Ja ei mingit sõda!

Endisest Nõukogude Liidust pärit turist, st mina, maandus pärast 9,5-tunnist lennureisi (Tallinn–Helsinki–Budapest–Priština) Kosovos möödunud aasta lõpul. Ma olin otsinud internetist pilte, lugenud materjale, registreerinud end igaks seitsmeks juhuks ka välisministeeriumi kodulehel. Lennukiaknast tervitasid mind hiiglaslikud pruunid mäed sutsukese valge lumega. Olin elevil ja lummatud.

Olgu öeldud, et turist on neile üsna võõras termin ja blond naisterahvas Eestist, kes ei tööta ühegi välisorganisatsiooni heaks, osutus kahtlaseks. Piirikontroll oli seetõttu pikaldane ja mõttes jõudsin kõik passi lehed mitu korda üle lugeda; ajusopis sobrades meenus, et Eesti on ikka Kosovo iseseisvust tunnustanud, ühena esimestest muide.

Rõõm lõpuks passi saadud templist osutus üürikeseks – järgmisena võttis kahtlase turisti uurimisobjektiks toll. Veetsin seal oma 30 minutit, õnneks oskas tolliametnik inglise keelt, mis pole tavaline – enamasti räägitakse vaid albaania keelt. Raskeks läheb kaubanduskeskuses, kus müüjad ei tunne mitte ühte sõna üheski teises keeles. Samas on nad väga abivalmid ja püüavad igati teist aru saada. Sellises olukorras tundub taeva kingitusena, kui keegi kõneleb vene keelega väga sarnast serbia keelt.

Õnneks jäi ebameeldiv vahejuhtum, kus 5-6 meest kogu kohvri sisu uurisid ja aina imestasid, et ongi turist ja polegi midagi deklareerida, selle reisi ainsaks miinuseks.

LÕUNAMAA LIIKLUS. Priština võttis mind

vastu lõunamaise kaosega liikluses – näis, et neil on vaid udune aimdus liikluseeskirjadest, ent see toimus! Ma ei näinud kahe nädala jooksul linnas ühtegi avariid ega mölkimist. Ainus, kes tundus, et ei tea, mida teeb, oli politsei. Tavaliselt seisis politseinik keset liiklust ning vilistas ja vehkis, sageli iseennast auto alla. Autojuhid suhtlevad omavahel signaalitades, kiiremal on eesõigus (ka ringteel), head pidurid tulevad kasuks, valgusfooris punane tähendab “kolm autot veel”. Taksoiga sõites õnnestus maksta erinevatesse sihtpunktidesse liikudes iga kord 1,50 eurot, olenemata taksomeetri olemasolust. Tipptunnil soovitan soojalt sihtpunkti jõudmiseks kasutada kondimootorit – tervislikum ja kordi kiirem.

Jalakäijana tuleb autoteed ületades olla välejalgne ning hulljulge. Kõnniteed

Tekst ja pildid **KRISTIINA GERASSIMOVA**

on autode parkimiseks ja autoteel tuleb hakkama saada sageli nii jalakäijal kui autol. Tähelepanu, kes soovivad sõita maanteel – hobuveokid on pimedas täiesti valgustamata, rääkimata helkurita inimestest teedel. Mõni taibukam kasutab mobiili enda valgustamiseks, kuid siiski tasub olla ettevaatlik. Teiseks ohuks on metsikud koerad, kes lihtsalt suvalises kohas auto ette võivad hüpata. Sõiduteid on väga korralikke, kuid leidub ka selliseid, kus võib autol ratta küljest sõita.

INIMESED ON ILUSAD JA HEAD. Et inimesed on seal ilusad, kinnitab ka fakt, et suurtel missivõistlustel on kohalikud kaunitarid kõrgeid kohti pälvinud. Ega kohalikud mehedki kehvemad pole ning võivad nii mõnegi pea segi ajada.

Kosovlased hoiavad perekonniti ühte, on aga külalistele avatud. Nende majad on suured ja sageli elab kogu pere samas majas, igal ühel oma korrus. Puhtuse pidamine endale kuuluval territooriumil näib olevat auasi, aga rõhuasetus on “enda territooriumil” – väljaspool isiklikku kinnisvara valitseb kaos. Prügi jäetakse lihtsalt tänavale maha, kord nädalas korjab prügiauto selle sealt kokku, kui korjab.

Kosovlaste suurim viga pidi olema see, et nad armastavad väga naabrimehe äriideed. Teisisõnu, kui naabrimees teeb väikeste poe, siis teeb sedasama ka teine naaber – või autopesula või mida iganes. Kahjuks pole nad veel sellest aru saanud, et kahele jätkub vähem käivet. Nii nad seal istuvad varavalgust hilisõhtuni oma väikestes poeketes ja ootavad kliente.

Eestlastega võib paralleele tõmmata autohulluse teemal. Iseäranis sai see kinnitust ühes väikelinnas, kus mulle tüüris vastu Bentley! Kosovos?! Ma ei räägi isegi suurte ratastega autodest nagu Toyotad, Cadillacid, Nissanid, BMW-d, sest neid oli igal nurgal ja mitu. Kontrastiks uhketele autodele on vaesemad kohalikud, näiteks suures vaesuses naised, kes tänavatel, lapsed teki sisse mähituna, istuvad ja kerjavad. Õnneks ei ole nad agressiivsed kerjajad nagu Makedoonias, kus foo-

ri taga seisvat autot piiratakse ja raha lunitakse.

Ahjaa, ei saa mainimata jätta, et kosovlased armastavad üle kõige rakette. Jah, aastalõpp kindlasti süvendas nende kiindumust värvilistesse tulesse, kuid nad lasid rakette andunult ka päevase ajal. Aastalõpu ilutulestik Kosovo moodi tähendab tunde ja tunde kestvat katkematut paugutamist. Vabandage väljendust, kuid see näis olevat võistlus, “kellel on suurem pauk”. Ja need, kelle jaoks kärtsu ja mürtsu ikka veel vähe, haarasid mõne relva ja täristasid õhku paar kena lasku. Ega seda tasu pahaks panna, see on nende viis pidutseda!

Puhtuse pidamine endale kuuluval territooriumil näib olevat auasi, aga rõhuasetus on “enda territooriumil” – väljaspool isiklikku kinnisvara valitseb kaos.

DÉJÀ VU. Väga palju on arhitektuuri mõjutanud endise Jugoslaavia koosseisu kuulumine. Kommunismile iseloomulikud paneelmonstrumid on kui suured kollid, mida me siin koduski näha võime. Tikutulega tuli otsida midagi vana. Prištinas nägin ühte hoonet, mis natukenegi meenutas vanemat maja ning oli pärit aastast 1934. See oli tõeline arhitektuuripär!

Majad on sageli külg külje kõrval, väga tihti ka lõpuni viimistlemata. Minule teadaolevalt on sellel praktiline põhjus – mingi aeg tagasi tähendas maja “pooleli” olemine, et makse ei pea maksma. Seega jäetigi sageli maja väljast viimistlemata. Lihtne, kas pole? Sageli on neil majadel ka täiesti tühjalt seisev tohutu pind – igaks juhuks, äkki teevad kunagi kaupluse või baari. Ka keset tühjust seisvas suures majas võib sellist “lisavõimalust” näha.

Ehitada on seal odav, eeskätt odava tööjõu tõttu (keskmine palk 150–200 euro piires). Ilusa ja suure, meie mõistes villa koos krundiga saab kätte nii umbes 100 000 euro eest. Mägedes võib kohata ka pildiraamatulikke losse, mis on suure ▶

Prizren, näpuotsaga ilusamaid maju. Linn, mida kindlasti külastada.

Hobuveoki laadimine. Sellise veokiga võite kokku sattuda ka öösel pimedas maanteel, see üllatus võiks siiski olemata jääda.

töenäosusega Albaania maffia kätes. Sellisel hetkel tundub eriti kummaline mõte, et vaesemad inimesed elavad majades, kus puudub elekter ning tihtilugu on põrand mullast.

Silmale ja hingele võib leida midagi Prizrenist, kus leidub väikseid tõeliselt vanu maju. Osas asuvad ödusad restoranid, mis võiks vabalt Tallinna vanalinna sobida. Suviti pidid need armsad kohvikud-pubid-restoranid laienema õue ning täituma elu nautivate inimestega.

Mägedes võib kohata ka pildiraamatulikke losse, mis on suure tööenäosusega Albaania maffia kätes.

OSTUPARADIIS. Šopahoolikud, tõtake! Kaubamärgid nagu Calvin Klein, Prada, Gucci, Chanel, Jimmy Choo jt ootavad teid MiniMaxi kaubamajas Prištinas. Hinnad on kordi odavamad, sest tegu on muidugi võltsingutega – kuid tervelt neli korrust valekaupa?! Võltsingute kvaliteet oli samas üle keskmise. Sellest andsid tunnistust ka hullunult ostlevad itaallased.

Kui võltsinguid ei jahi, siis teine neljakorraline tuttuus koht ostlemiseks Priština servas on Albi-nimeline keskus. Hiiglasliku hoone neljal korral pakutakse kõike, mida hing ihaldada oskab. Kui jõud lõppenud ja ei jaks enam, siis ülakorral võid lõõgastudes unustada end maitsemaailma. Isegi idamaine köök on seal esindatud.

Olles maal, kus tööpuudus on ametlikult 40% (tegelikke andmeid ei tea keegi), paneb siiralt

üllatama, kui palju on neil öhtukleitide kauplusi – igal nurgal, igal tänaval, igal sammul. Kleite poes kümneid ja kümneid erinevaid, värvigamma muljetavaldav. Ma tõesti ei suutnud tuvastada, kus nad neid kannavad. Võib-olla pulmades, mida peetakse rohkelt suvel, igas vähemalt 200 külalist. Eks suguvõsad ole suured. Teisalt on pulmades põhjus võib-olla selles, et nad käivad sageli Prizrenis purskkaevu juures, mille kohta legend väidab, et sellest juues pidi aasta jooksul naitumist oodata olema.

Ostumõnu saab pakkuda ka ekstreemsuse harastajale. Mäletate neid vanu nõukaegseid tööstuskauplusi ning toonaseid väljapanekuid? Täpselt selliseid poolpimedaid minimarketeid võib kohata pea igal sammul, lihtsalt kaupa on tunduvalt rohkem kui nõukaajal, mil riulid poodlejale tühelt vastu haigutasid. Müüakse seal kõike, alustades kosmeetikast, pesust ning lõpetades pottide-pannidega. Mina soetasin endale tõelise lapsepõlvemälestuse – mehhaanilise vispli hinnaga 1,15 eurot.

Tänavanurkadele on sätitud päiksevarjuga lauakesi, kus müüakse nätsu ja suitsu. Värviline traat puudus, kuid ehk leiab hea otsimise korral sedagi. Seega on Kosovo täis kontraste ka poodlejatele – kõrgklassi kaubamajast või ostukeskusest kuni sovetimälestuseni.

ARMASTUS KÕHU KAUDU. Kui Kosovo mingis muus mõttes võluda ei suuda, siis teevad seda kindlasti söögikohad. Olgugi et sealiha sealt naljalt ei leia, ei kahanda see kustumatut muljet ning keelt alla viivat mekki.

Prizreni lähedal asuvas kanarestoranis nimega Te Halimi lubati mulle midagi erilist, nii head kana ▶

estravel

Olümpiaelamus kogu eluks!

Saavutused, mis panevad ahhetama.
Tulemused, mis löövad tummaks.
Mängu ilu ja juhuse võlu – seda
peab vahetult kogema!

Mõtle juba täna, milliseid võistluseid
tahaksid oma silmaga vaadata.
Pileteid jätkub vaid kiirematele!

Olümpiapiletid, majutus
ja lennupiletid telli Estravelist –
Londoni olümpia ametlikult
edasimüüjalt Eestis.

Kogu olümpiainfo leiad
www.estravel.ee/london2012

ei saavat kusagilt. Jäin põnevusega ootama, ise veel mõtlesin, et milleks eraldi salatit kõrvale pakuti. Kui lõpuks sõna otses mõttes pool kana mu taldrikul oli (mitte tibu, vaid pool suurest kanast) ja ei midagi muud peale kohaliku leiva, siis sain aru. Tegemist oli erilisel mahlase ja samas hästi küpsetatud kanaga, millesarnast ma pole varem söönud ja mille tegemise retsepti nad ei avalikusta. Kuulu järgi pidi see restoran vajama 200 kana päevas!

TALDRIKUTÄIED ON KOSOVOS KA KÕIGE PEENEMAS RESTORANIS MEHISED ning igasuguste toitumisteadlaste nõuandeid kuulates oleks mõistlik tellida üks praad kahe peale. Olenemata suurtest portsjonitest pole ülekaalulisi inimesi aga pea üldse näha.

Ja kui juba mägede vahel vallatuid kurve võtate, otsige üles mõni kohalik raki- või veinimeister. Selliseid kohti peab muidugi teadma, infot saate mõnelt kohalikult, kuid ärge unustage olla lugupidavad. Teisisõnu tuleb teil tühjendada KÕIK klaasid, mis lauale pannakse. Vaevalt olin jõudnud astuda keldrisse, kui kibekiiresti oli minu ees kogu veinikeldri valik, servani täis klaasid. Ikkagi kallis külaline. Üllatusin rakist, mis maitstes minu arvates sama hea kui esmaklassiline konjak.

Nii ma seal istusin, peaaegajalikult noogutasin ja jöin – sest paljusõnalise veinimeistri jutu vahele oli raske midagi öelda, kuigi jah, ega ma suurt tarka albaania keeles mõistakski kosta. Õnneks oli veinimeistri lapselaps, nii kaheksa-aastane poiss, koolis mõne sõna inglisi õppinud. Tund aega joonud ja meistri juurest vein ostenud, püüdsin võimalikult sirgel sammul sealt ka väljuda. Maailm oli oi-oi kui ilus! Ka järgmine päev ei kadunud mu näolt naeratus, sest nii puhaste toodete tarbimisel järelnähte ei kaasne.

PÄRL SHARRI. Lõuna pool ringi sõites satute suure tõeäosusega Sharris, mis on minu arvates Kosovo pärl. See on rahvuspark, mille turundamisega olakse alles lapsekingades. Üleüldse on terve Kosovo turism veel reklaamimata ja võib-olla see ongi Ko-

sovo võlu, et igal tänavanurgal ei müüda suveniire.

Niisiis, Sharri asub Kosovo lõunaosas ning piirneb Makedoonia ja Albaaniaga. Sharrit võib nimetada looduse kingituseks, mille hunnituid vaated võtavad teid sõnatuks; kus võite sõita kõrgele üles mäkke ja mõelda, et olete maailmas

Olete maailmas ihuüks, samas võite leida udupeeni restorane, kus taas kord toitu nautides tunnetate vaikuse võlu.

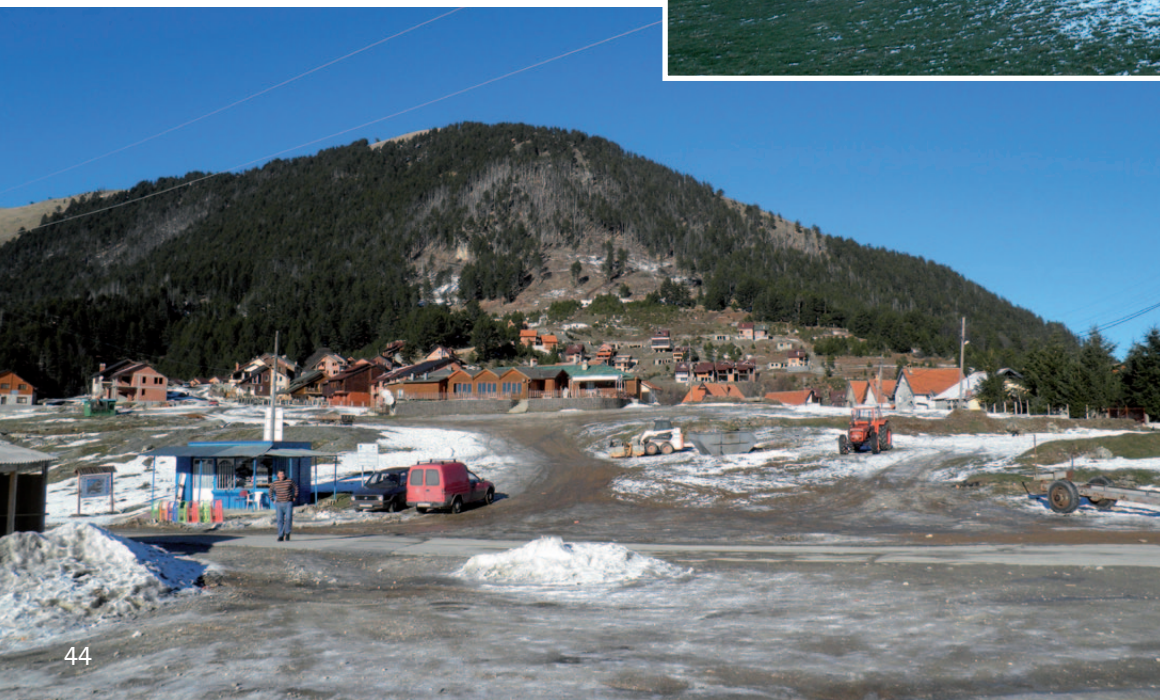
ihuüks, samas võite leida udupeeni restorane, kus taas kord toitu nautides tunnetate vaikuse võlu ja kuulete, kuidas mäed räägivad.

Siis ühtäkki avastate, et see on rahvuslik muusika, mis ei tea kust te kõrvu kostab. See on koht, kus talvel võite nautida mägedes suuskadel kihutamist ning muudel aastaaegadel mägitamkamist ja/või fotojahti või ... lihtsalt olemist. Ikka ja jälle avastasin end mõttelt – kas see on tõesti see maa, mida ajakirjanduses on kajastatud vaid koledate sõjapiltidega?

See mägede kaisus ja sündimisvalus riik väärrib enam! ■

Restoran keset käämulist ja mägist teed.

Prizren, näpuotsaga ilusamaid maju. Linn, mida kindlasti külastada.

HOSE HERMIDA VALIK

MULTIVAN TIIMI VALIK

MILLINE ON SINU VALIK?

Hose Hermida maastikusõidu 2010. aasta Maailmameister.

WWW.VELOPLUS.EE

hinnad alates
159.-
LASTERATTAD 2487,81.- EEK

hinnad alates
299.-
MAASTIKURATTAD 4678,33.- EEK

hinnad alates
299.-
TÄNAVARATTAD 4678,33.- EEK

hinnad alates
599.-
MAANTEERATTAD 9372,31.- EEK

TULE OSTA UUS MERIDA RATAS: TALLINN: VELOPLUS: Saku tn 3, tel. 6556977, töökoda tel. 6556957; A&T SPORT: Mustamäe tee 50, tel. 6562959; VELOSPETS: Rohu 13, tel. 6774990; JAAN JOOSEPI JALGRATTAPOOD: Paasiku 2a, tel. 6337566; TARTU: A&T SPORT: Sõbra 56A, tel. 7310159; RATTARING: Aardla 112, tel. 5045961; VELOSPETS: Riia 130, tel. 7380406; NARVA: ARDISE SPORT: Roheline 8, tel. 3599784; MATADOR: Kangelaste 9, tel. 55976240; KOHTLA-JÄRVE: ARDIS: Vilde 6, tel. 3373153; PÄRNU: RATTAAARI: Merimetsa tee 15a, tel. 55690294; VILJANDI: JAAN JOOSEPI JALGRATTAPOOD: Turu 6, tel. 4345757; RAKSER SPORT: Jakobsoni 21A, tel. 4345718; VILJANDI RATTAPOOD: Vaksali 8A, tel. 6466466; RAKVERE: RIX RATAS: Parkali 7, tel. 3223325; VÖRU: MARATON SPORDIKAUBAD: Jüri 32, tel. 7823004; VALGA: MARATON SPORDIKAUBAD: Raja 5, tel. 7661284; KÜRESSAARE: BIVARIX: Tallinna 26, tel. 4557118; HAAPSALU: RAKSER SPORT: Karja 20, tel. 4720490; JÕHVI: ARDIS SPORT: Keskväljaku 4, tel. 3371283; PAIDE: PAIDE KAUBAMAJA: Pärnu 2, tel. 3849120; PÖLVA: MARATON SPORDIKAUBAD: Tuglase 1, tel. 7994945; TÜRI: TÜRI KAUBAMAJA: Tallinna 4, tel. 3848762; JÕGEVA: AG KAUBAMAJA: Suur 5, tel. 7722660; RAPLA: RAKSER SPORT: Tallinna mnt. 23, tel. 4894333; PÕLTSAMAA: TARVIS: Kesk 1, tel. 7752968; TÕRVA: ANKA POOD: Loosi 8, tel. 7668725; KARKSI-NUIA: MONOPOL AS: Pärnu tn. 1, tel. 4331280; KOSE: PARGI POOD: Pargi tn. 9, tel. 6756440; SAUE: PLEKK-LIISU RATTAPOOD: Sooja 1, tel. 5119209; KEILA: KEILA RATTAPOOD: Paldiski mnt. 17, tel. 6737666

Bulgaaria: 10 põhjust

*kui Kuldsed Liivad tekitavad ainult õõva
ja pole põhjust arvata, et oleksite esimene
inimene, keda Sofia vaimustab.*

Tekst ja pildid **SILVIA PÄRMANN**, Diivan

Naiste turg

Nime poolest küll naiste turg, on naised siiski peaaegu et ainus asi, mida selles Sofia kesklinna ostukvartalis ei müüda (kel siiski huvi, soovitan uurida kaupa suuremate maanteedes ääres Kreeka piiri lähedal).

Naiste turg (Stefan Stambolovi tänava ümbrus, avatud iga päev alates kella 7 hommikul) on Sofia suurim köögi- ja puuviljade turg, kust tegelikult saab osta kõike, mida on vaja nende valmistamiseks ja serveerimiseks, söömise ajal seljas kandmiseks või enne õhtusöögile sõitmist auto putitamiseks.

Kui mõte Sofiasse minekust ei vaimusta, leiab suurepäraseid turge ka meeldivamatest kohtadest. Mööda pisikest poolsaart Musta merre valguv võlv Nessebar ongi põhimõtteliselt üks suur käsitöö- ja antiigiturg, samas kui igas väikelinnas ja mägikülas laotub vähemalt ühel päeval nädalas lahti lõputu toiduturg, kust saab kuulsaid tomateid, värskeid ürte, maisitõlvikuid ja meloneid. Kuid ettevaatust ülimalt ahvatlevate arbuusidega! Enne spontaanset ostu tasuks mõelda, kas jaksate rohelise kera ise ka koju tassida või peate ootama, kuni sõbrad saavad aega appi veeretama tulla.

Püha Ivani vasak käsi

Tõeline Bulgaaria on peidus tema võimsates mägedes. Nii uskus juba Püha Ivan (880–946), keskaja eremiit, kes ühiskonna moraali languse eest mägedesse pages.

Ivani austati tema tarkuse ja tervendamisvõime pärast ning kui tema hing siit teisele poole rändas, jättis ta oma tervendavad võimed ikka maa peale alles.

Tema vasaku käe säilmed on Bulgaaria kõige püham reliikvia – nende tervendavas võimes ei maksa bulgaarlaste kuuldes kahelda –, mis asub hõbekirstus Rila kloostris, mägedes 120 kilomeetrit Sofiast lõuna poole.

Praeguse Bulgaaria rahvusliku ärkamisaja arhitektuuri muster näiteks oleva kloostris kohal seisnud eelmine klooster oli ehitatud... Ivani kuldsete kätega, võiks vist öelda. Mitte et ta oma kätega telliseid müüriks oleks ladunud – 16. sajandil viidi tema (püha ja tervendav) parem käsi Venemaale ringreisile, et koguda raha türklaste hävitatud kloostris asemele uue ehitamiseks.

Aga ka praegu kloostris olev vasak käsi ei teeni vähem – palverändurid topivad kuidagi (rangelt on keelatud reliikvia puudutamine muud moodi kui huultega) kirstu rahatähti, mida mungad iga natukese aja tagant vähemaks korjamas peavad käima, et uutele annetustele ruumi teha.

Koprivštitsa revolutsionärid

Riigi keskosas asuva väikese Koprivštitsa nimi on Bulgaarias suur. Linn tekkis 14. sajandil rikka karjakasvatusekeskusena maalilisse orgu jõe ääres, kus majad mõlemal kaldal mäetippude poole ronivad.

12 000 elanikuga (praegu 2900) linn oli sel ajal sama suur kui Sofia (praegu 1,3 miljonit) ja seal elas lisaks inimestele 120 000 kitse-lammast ning 2000 hobust. Türgi võim, mis teistest linnadest pigem võttis, andis Koprivštitsale vastutasuks maksude kogumise eest autonoomia.

Oli raha ja kerkis ilusaid maju, mis on tänaseni alles. Aga nad ei läinud ülbeks. Et kogu aeg põllul palehigis tööd ei pidanud tege-ma, siis oli aega õppida ja maailma asju arutada – mis lõpes 1876. aprillis esimese katsega Bulgaariat Türgi võimu alt vabastada. Mitme revolutsionääri majast on saanud praeguseks majamuuseumid ja neis saab ringi vaadata.

Revolutsionääri elu ei olnud nende majade järgi otsustades kindlasti mitte halb (ehkki kirju ja lühike nagu liblika suvi). Näiteks Todor Kableškovil, kes sai revolutsiooni sepitseda linna hommiku-päikesepoolse küljel asuva elegantse residentsi (pildil paremal) varjulisse aeda ulatuval ülemisel korrusel.

Lisaks mässuliste juhendamisele ja relvade jagamisele meeldis talle väga kirju kirjutada. Ajalukku ongi ta läinud ühe kirja, 20. aprillil 1876 kirjutatud ülestõusu algust tähistava kirikuulsa läkituse autorina, mille ta kirjutas revolutsiooni esimese türklasest ohvri veregga. Mis täpselt kirja sisuks oli, ei pälvi kahjuks enam juba ammu nii suurt tähelepanu kui selle kirjutamiseks kulunud veri.

Ilmselt võis ta kirja valmis kirjutada isegi oma kalli nikerdustega kirjutuslaua taga, sest türklase lasi ta maha üsna oma kodu lähedal, silla peal, millele iga külaelanik oskab viidata kui Esimese Lasu sillale.

Ülestõus suruti maha, kuid viis ometigi selleni, et aasta hiljem kuulutas Venemaa Türgile sõja ja alates 1393. aastast Türgi võimu all olnud Bulgaaria vabanes 1878. aastal.

Traaklased

Sõjakad ja joomahimulised barbarid, märkisid kreeklased antiikajal üleolevalt oma naabrite kohta, kes elasid Balkani poolsaare kirdenurgas, peamiselt praeguse Bulgaaria aladel. Selle arvamuse kujunemisel võis oma osa olla sellel, et gladiaatorite ülestõusu korraldanud Spartacus oli traaklane (või siis ka lihtsalt kibedal kadedusel, sest traaklaste relvi ja hobuseid imetlesid ning ihkasid kreeklased tegelikult väga).

Vähem emotsionaalsed ajaloolased märgivad, et 5.-1. sajandil eKr löid traaklased Balkani maades hästi edenunud kaubandusliku tsivilisatsiooni ja södides pidevalt nii omavahel kui naabritega, jäid nad 1. sajandil Rooma vallutustele alla.

Tänaseks on nad kõik muidugi surnud, aga see pole eriline õnnetus ei nende endi ega turisti jaoks. Hauataguse elu uskujatena ehitasid traaklased surnud kuningale (ja neid ikka jätkus) igavese elupaiga ja täitsid selle relvade, kalliskivide, isegi hobuste ja koertega.

Kulla ja kalliskivid on bulgaarlased muidugi juba välja kaevanud ja endale võtnud, turistile jääb üle vaid teeselda rõõmu võimalusest näha vähemalt aardeid ümbritsenud kauneid freskosid ja võimsaid kambrimüüre. (Ja püüda mitte mõelda, kui napilt hiljaks jääd – viimane suurem aare kaevati välja 2004. aastal. Aardeid näeb igas korralikumas ajaloo- ja arheoloogiamuuseumis.)

Bulgaaria keskosas asuv Kazanlak, mida traaklaste vastu leiget või üldse mitte mingit huvi tundvad inimesed pigem vältida võiks, et mitte oma muljet Bulgaariast rikkuda, on üks rikkalikumalt kaunistatud pealiku hauakohti. Pärit umbes 4. sajandist eKr, koosneb see kupliga matmiskambrist, mis on pealt kaetud mullaga. Hauda ehivad freskod kujutavad matusepidustusi, kus lahkunut saadab üks ta naisi.

Samas kandis Starosteli lähedal asub aga tervelt 120 kalmet, millest vähesed on küll välja kaevatud, kuid kaks neist on külastajatele avatud.

Dimiter Kirov

Dimiter Kirov (1935–2008) oli maalikunstnik ja maailmakodanik, kes armastas Bulgaaria suuruselt teist linna Plovdivit rohkem kui teisi linna maailmas ja oma eksbaleriinist abikaasat rohkem kui teisi naisi.

Kirovi loomingu püsinäitus on üleval Plovdivi vanalinnas Veren Stamboliani majas (15 Kiril Nektarievi tänav, www.dikiro.eu), mis on samavõrd märkimisväärne kui selles peituvad kunstiteosed, millel baleriinist muusaks saanud abikaasa Rosalia kõrval figureerib ka näiteks Pablo Picasso. Produktiivse kunstniku maalid ja joonistused täidavad kaks korrust ja varjualuse sisehoovis – tööka mehena olevat Kirov nii väga harjunud pintsli käes hoidma, et iga kord, kui ta selle maha pani, pidi ta tühjusetunde leevendamiseks haarama piibu ja veinipudeli järele.

Khan Krum

Bulgaaria veine ülistas juba Homeros 3000 aastat tagasi, rääkides "Iliases" sellest, kuidas praeguse Türgi aladel asuv Trooja tellis oma veinid traaklastelt, kes elasid tänapäevase Bulgaaria aladel. Kuueks veinipiirkonnaks jaguneva Bulgaaria veine degusteerides saab kiiresti selgeks, et kõige toredam valge vein on Khan Krumi veinimõisast pärit sama nime kandev 2009. aasta Chardonnay. Sama meeldejääv on ka sellele nime andnud mees, 9. sajandi Bulgaaria valitseja Khan Krum, kes armastas veini juua. Ajalukku pole ta läinud küll suure veiniekspordina, vaid oma veinipeekrite kollektsiooniga.

Üsna sõjaka valitsejana veetis Krum suure osa ajast välismaal taplustes ja armastas suveniiridena kujukeste, tasside ja muu sellise kola asemel, mis kaminasimsile lihtsalt tolmu koguma jääks, oma vaenlaste kolpasid kaasa võtta. Hiljem kasutas ta neid veinipeekritena. Ehkki Bulgaaria kõikvõimalike euronõuete täitmisega kindlasti üle ei pinguta, serveeritakse Khan Krumi veine praegu pokaalidest.

estravel

„Seiklusjutte kuulete hiljem...”

24 h reisiabi 626 6266
estravel@estravel.ee
www.estravel.ee/seiklusreisid

Maailm on palju põnevam, kui Sa oodata oskad.
Tule, vaata ise!

Põnev ja varjatud Birma

14-päevane seiklusreis Birmasse
Väljumine 12. novembril
Hind alates **990 €**

Joogareis Indiasse

18-päevane palverännak
jooga sünnimaale
Väljumine 27. oktoobril
Hind alates **1390 €**

Aastavahetus Siberi külakeses

8-päevane reis Baikali järve äärde
Väljumine 28. detsembril
Hind alates **1390 €**

Jooksureis Nepalis

10-päevane seikluskook Himaalaja
mäestikus (algusega Helsingist)
Väljumised 11.11.2011 ja 09.03., 09.11.2012
Hind alates **2299 €**

Reis ümber maailma

1-kuuline seiklus (algusega Helsingist)
Väljumised 22.10. 2012 ja 23.03.2013
Hind alates **7999 €**

Päevalillepõllud

Bulgaaria on küll maailma suurim roosiõlitootja ning postkaartidel ja reklaamidel saadab Bulgaaria nime alailma tiitel "Land of Roses" – aga ärge sellepärast veel meelt heitke. Niipea kui Musta mere kuurortide suveniiripoodidest väljapahvatavad roosilõhna aarud on selja taha jäänud, algab vaimustavalt lilleline Bulgaaria, millel pole roosidega midagi pistmist. Teede kõrval laiuvad silmapiirini ulatuvad päevalillepõllud, kollaste õitega on üle külvatud popimad kleidid ning igas pargis ja kohvikus pakub keegi vaatamängu täiuslikkuseni arendatud sihvkasõõmistehnikast, mis lubab kahe hammustusega seemne koorest välja päästa ja koore kerge, väga täpselt välja arvatud trajektooriga keeleliigutuse abil suust välja lennutada.

Lihtsalt lummas.

Rodope külad

Rohkem kui 300 aastat tagasi otsisid kristlastest bulgaarlased, kes põgenesid türklaste agressiivse islamipropaganda eest, varju kõrgmaa kaugustest. Rodope mägedesse Lõuna-Bulgaarias kerkisid külad nagu Kovacevitsa ja Letšen – massiivsed kohalikust kivist plaatkatustega mägimajad järskudel mäeveergudel.

Kindlusemüüre meenutavad kõrged esimese korruse seinad varjasid rahulikult ajal lehma, lambaid ja põllusaadusi, keerulisematel päevadel kaitsesid türklaste eest aga kõiki ja kõike.

1950ndatel jäid külad peaaegu tühjaks, nüüd on need taas asustatud: arhitektuurimälestisena kaitses all olevates küldes on

vändatud kümneid ajaloolisi filme, mille peaosatäitjad on otsustanud pärast võtete lõppu sinna jääda, vähemalt suvitama. Nii et lammaste asemel näeb küldes nüüd pigem Lamborghiniisid.

Naaberküla, filmistaaride ja muinsuskaitsete huviorbiidist täiesti välja jäänud mustlasasula (Bulgaaria elanikest 3% on romad), on hulga lärmakam ja – tuleb siiski tunnistada – elavam.

Hobused

Kui näiteks Reykjavíkis on inimeste peamine meelelahutus õhtuti džiiptidega mööda peatänavat kruuisida, siis Bulgaaria väikelinnades tehakse seda hobuse ja vankriga (autosid muidugi on ka, aga need näevad tõesti hobustest odavamad välja) ning tavaline tautaheli tänaval jalutades on hobuste kabjaplagin. Sõbrast mööda veeredes peetakse kinni ja vinnatakse ta vankrisse, olgu seal siis parasjagu koorem või ei.

Hobuseid ei kasutata sugugi mitte vaid ainult põllutööl ja lõbusõiduks – kallite ja keeruliste teetöömashinade asemel võivad nad täiesti vabalt näiteks asfaldikoormaga liikuda.

Torupill ja tuli

Iga aasta 21. mail ja 3. juunil (püha Konstantini ja püha Elena päeval) süüdatakse Bulgari mägikülas lökked – kuid mitte selleks, et ümber tule tantsida. Leegil lastakse rahulikult kustuda, et siis sütel tantsima hakata. Tuleltantsijad langevad transilaadsesse seisundisse, mis lubab neil hõõguvatel sütel paljajalu käia, selleni aitab neid katkematu kurblik gaidae, torupill, ja trummid. Traditsioon on elus veel ka Brodilovo ja Kosti küldes.

Kel pole õnne just õigel hetkel mägiküldesse sattuda, saab kindlasti osa moodsamast tantsust tulega, kui õhtuti Varna Merepargis kettide otsa kinnitatud tõrvikuid käes hoidvad tulekeerutajad oma etteaste teevad ja musta öösse helendavaid kujundeid joonistavad.

ANTONIUS
HOTEL

Ootame Teid!

Kui soovite Tartu südalinnas nautida hubast ja luksuslikku interjööri ning head toitu, astuge sisse hotelli Antonius.

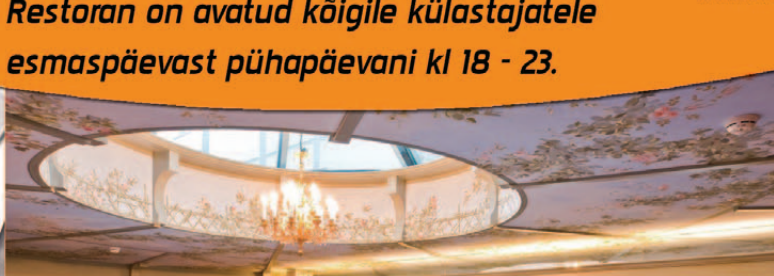
**Restoran on avatud kõigile külalistajatele
esmaspäevast pühapäevani kl 18 - 23.**

Laudade reserveerimine telefonil +372 737 0377

e-posti aadressil: sales@hotelantoniusee

Ülikooli 15, Tartu

www.hotelantoniusee

Unelmate pulmad Seišellidel

Abielluda välismaal, näiteks paradiisisaartel Seišellidel? See on lihtne. Kõigepealt tuleb saada jah-sõna oma väljavalitult, siis võita pulmareisimängus tuhandete inimeste poolehoid ning valida välja sobiv kuupäev. Estraveli mullusügisese mängu võitnud Ave ja Tarmo järgisid neid lihtsaid tõdesid ja kõik õnnestus suurepäraselt.

Tekst **TARMO TÄHEPÖLD**

Kui esmapilgul võib kogu bürokraatliku kadalipu läbimine keeruline tunduda, siis tegelikkuses on kõik palju lihtsam (eeldusel, et projekti on kaasatud ka reisifirma koos kohalike partneritega). Kadalipu asemel oli pigem pühapäevane jalutuskäik läbi ettearvamatu bürokraatiamaa. Tuleb kiita Eesti ametkondi, kes väljastavad mõne euro eest veerand tunniga rahvusvaheliselt aktsepteeritavad ingliskeelsed tõendid abieluvõime ja isikutunnistuse kohta, nii et ei pea laskma neid vandetõlgil kümme korda suurema raha eest tõlkida. See oli ka sisuliselt kõik, mida me ise pidime tegema.

Kuna Estonian Air ei paku miskipärast otse lennu Tallinn-Victoria (Seišellide pealinn), siis valisime põnevama marsruudi Tallinn-Helsingi-London-Milano-Victoria-Praslin, mis võimaldas näha Pulmadejärgset (teadlik suur algustäht) Londonit, et meeleolu luua. Käisid ju kuninglikud nooredki Seišellidel pulmareisil. Londonis pidime veel ise enda eest hoolt kandma, kuid kohe pärast maandumist paradiisisaartel võisime reisikorraldusliku osa ajast täiesti välja lülitada. Lennujaamast alates hoolitseti meie eest väga hästi ja tekkis lausa kahtlus, et vahest peetakse meid kuninglikuks noorpaariks.

PULMATSEREMOONIAKS VALITUD PARADIISE SUNI HOTELLIKOMPLEKS PRASLINI SAAREL koosnes kämpingulaadsetest paarismajadest, sisaldades endas mittekämpingulaadset luksust ja mugavust. Rand oli kiviga visata, kusjuures ei pidanud isegi väga tugevalt viskama. Lustilise momendi pakkusid kohe saabumisel hotelliteenindajad, kui juhtisime ehtturistiliku elevusega tähelepanu jõledale saajalgsele, kes hotellipõrandal sisalikuga kakles. Oh seda jooksmist ja kisa, mis siis lahti läks! Mitme ▶

mehe rapsimise tulemus oli see, et sisalik jäi tühja kõhuga, meie jäime fotota ja sajaljalsel nappis elumärke. Küll aga olid rõõmsad hotellitöötajad, et abitud külalised said taas kindlast surmast päästetud.

Siinkohal on hea välja tuua üks väga olulistest plussidest, mis neil saartel on – mürgiste, ohtlike ja muidu jubedate elukate puudumine. Seesama sajaljalgne oli küll väidetavalt mürgine, aga umbes sama määral, mis herilasetorge, reaktsioon oleneb

Räägiti sääsetõrjevahendi vajadusest. Hiljem otsustasime, et küllap mõlemad sääsed on Eestis puhkusel, sest meie neid küll ei näinud.

inimesest. Pole ohtlike madusid, tapvaid ämblikke, jõledaid skorpione. Samuti puuduvad röövlloomad. Linnud munesid otse maapinnale. Korra 50 aasta jooksul astub vaid mõni tigidam hai läbi. Mitmelgi ringkäigul räägiti sääsetõrjevahendi vajadusest. Hiljem otsustasime, et küllap mõlemad sääsed, kes seal elavad, on Eestis puhkusel, sest meie neid küll ei näinud.

PÄRAST ENESE HOTELLIS SISSESEADMIST TORMASIME MUIDUGI KOHE RANDA, et issanda ultraviolettkiirgusel lasta meie peale paista. Ilm on seal püsivalt ideaalne. Piisavalt tuult, aeg-ajalt pilved. Väga soe, aga mitte tapvalt palav. Just selline põhjamaalasele sobiv, et kordagi ei pidanud päikese eest kuhugi pagema. Metsikute elamuste otsijatena võtsime osa ka kõigist hotelli pakutavatest tegevustest – hommikuvõimlemine, vesiaeroobika ja võrkpall.

PÕHISÜNDMUSE EELÕHTUL OLI KÕIK VEEL RAHULIK, AGA HOMMIKUL OLI RANNAS JUBA ASKELDAMIST NÄHA. Kolm poissi ehtasid lilledest kaart, üks proua seadis lauakaunistusi paika. Natuke hakkas ka endal närv sisse tulema. Panime siis end pulmarõivisse ja suundusime randa. Seal ootasid meid ametnikuhärra Moses koos tunnistajate Terry ja Joice'iga (kohaliku reisibüroo töötajad). Kogu abielutseremoonia oli ilus, tore ja justkui romantiline film. Pruudi ookeanituules lehvivad juuksed, merelainete rahulik loksumine, päike, palmid. Kõik tuttavad osad nagu „we have gathered here“ ja „in sickness and health“ luges muhe Moses ette ja meie kordasime järele. Siis sõrmused ja allkirjad ja olimegi abielus! Järgnesid šampanja ning tort, mille tipus noorpaari kujukesed. Täpselt nii, nagu Estraveli reisimänguga liitudes ette kujutasime. Isegi neid kahte valget lindu nägime, kes reisimängu tutvustaval lehel näha on.

Järjekordne Seišelle iseloomustav asi on see, et sihtkohana tundub see sobivat just paarikestele, peredele või muidu rahulikumale seltskonnale, kes ei ihka metsikuid pidusid ja hommikust peavalu. Kuski on kindlasti ka mõni ööklubi või urgas, aga meie neid ei näinud. Seetõttu vist ei ole ka imekspandav, et meie abielutseremoonia ei tekitanud teiste hotellikülalastajate ja möödujate hulgas erilist furoori. Tundus tavaline asi olevat. Ütles Muhe-Moseski, et nädalas on tal keskmiselt kümme pulma.

ÕNNELIKULT ABIELUS, SUUNDUSIME PULMAREISILE. Selle tarbeks oli meile korraldatud kolmepäevane saartevaheline merereis purjekal Sea Pearl (eks ole, kõlab nagu Jack Sparrow laev). Selle hääletasime hiljem reisi parimaks osaks. India ookean,

100-aastane purjekas, hea seltskond, superäge meeskond, toruujumine ja sukeldumine, maailma parimad rannad ja tohutul hulgal maitsvat sööki, mida tihti püüti otse merest. Siin valemis ei ole ühtegi miinusmärki ega puuduvat tegurit. Seltskond koosnes neljast sakslasest ja kahest prantslasest. Viimne kui üks neist oli tore reisikaaslane.

Ja siis muidugi meeskond, keda kamandas 25-aastane Lõuna-Aafrikast pärit kapten Craig Henn. Kogu seitsmeliikmelise meeskonna keskmine vanus oli muuseumi kapteni omast veel väiksem. Tema kvalifikatsiooniga nii noori kapteeneid pidi maailmas olema kokku umbes viis. Tohtu meresõidufanaatik, lahe inimene ja karismaatiline juht. Igal võimalusel seiskas ta mootori ja liikus purjede abil. Jagas heal meelel kõige kohta selgitusi ja haris purjetamistemadel. Sellise seltskonnaga oleks võinud veel nädalaid merel olla.

SUKELDUMISRETKEDE, TORUJUMISTE JA RANNAS VEDELEMISTE VAHELE mahtus korralik öödisko/pallimäng ookeanis koos meeskonnaga (pikem lugu, aga alguse sai see ühe meeskonnaliikme kasvatuslikel eesmärkidel vetteiskamisest), ekskursioon linnu- ja kilpkonna- ning Coco de Mer'i reservaat. Pärast esimest ööd otsustasime ööbida osa meeskonnaliikmete eeskujul kajuti asemel laevatekil. Meie arust oleks võinud kajutite asemele näiteks sauna ehitada (ikkagi eestlased), kuna tekil magamine oli kordi mõnusam.

Sukeldumisel on tavapärane kohata lisaks tavapärasele veealusele ilule nii raisid, väiksemaid haisid, hairaisid, mureene ja elukaid, keda ilma erialakirjanduse abita ei suudaks nimetada. Õnnestus ujuda ka koos merikilpkonnadega. Rohkem pole

ühele tumeda vee ja siiakalaga harjunud inimesele vajagi, et end vaimustusest rõngasse tõmmata.

Päeval ajal jäeti purjekas enamjaolt mõne ranna lähedale reidile ja saime seal aega veeta toruujudes või rannas vedeledes. Tuleb tõdeda, et Seišellidel ei ole vaja teada salajasi käepigistusi või omada haruldast kaarti – peaaegu kõik rannad on võrdselt jumalikud ja vähe asustatud. Peamine staap asus meil Anse Laziol, mis on tunnistanud maailma ilusaimate randade hulka kuuluvaks. Eriti sümpaatne on see, et kogu eluolu Seišellidel oli naturaalselt ilus, puhas ja vaba. Kohalikke elab 160 saare peal vaid 100 000 ringis, turiste on tänu kaugele ja kallile sihtkohale vähe, ilu aga palju. Prügi maha ei loobita, parimad rannad ei ole hotellide suletud aladel ja kuna jooksvat paradiisiranna kilomeetrit on nii palju, siis jagub kõigile.

Pärast esimest ööd otsustasime ööbida osa meeskonnaliikmete eeskujul kajuti asemel laevatekil.

EKSTREEMSEMATE ELAMUSTE OTSIJAD VÕIVAD PROOVIDA KOHALIKKU ÜHISTRANSPORTI. See, et bus-sijuhtide hulgas on üle maailma palju kadumaläinud ralliässasid, eriti just lõuna pool ja mägisematel aladel, on teada tõde. Ei erine ka Seišellide juhid, kes üllatavad igast asendist. Ühe peatuse eel otsustas juht avada tagaukse juba enne pidurdama hakkamist, mille tagajärjel irdus meie seltskonnast minu reisikohver ja pörutas rõõmsate pörgetega mööda teeäärte minema ja tema hoo peatas üks pahaaimamatu kohalik vanaonu. Kui ma olin murelikult kindlaks teinud, et onu ellu jäi ja püsivaid vigastusi ei saanud, trampisin tigidalt bussi. Juht heitis mulle peeglist mõtliku pilgu, kust peegeldusid universum ja selle ääretud imed, ning jätkas vaikides sõitu.

Seišellid on vist tõesti lähim asi paradiisile. Liiv on valge, meri helesinine, ilm soe ja elu rahulik ning sõbralik. Esimene sihtkoht, kus netis nähtud pildid vastavad täielikult tegelikkusele. See, et meil oli võimalus sellises kohas abielluda, on siiani uskumatu. Sügav kummardus Estraveli ning kõigi 3552 inimese ees, kes meie poolt hääletasid! ■

*Marika Tamm kõneles Peruu inkade 200-tonniste
vaikivate kiviplokkidega ja uuris kohalikke kombeid.*

Tekst ja pildid **MARIKA TAMM**

Reis kummalisse reaalsusse: müstiline Peruu

Tunnen end endise inka impeeriumi pealinna Cusco lähistel 200-tonniste kiviplokkide vaadates kui sipelgas. Kivimüüri lähemalt uurides selgub, et hiigelplokkid on 500 aastat tagasi üksteise peale ja kõrvale tõstetud ilma kõrti-mõrti kasutamata. Kes? Kuidas? Miks? ... ning kõrgeltharitud “tänapäevane” tunneb end justkui intellektuaalselt alaarenenu. Ka giidil on selgituseks vaid teooriad number üks ning kaks, mille lõppu ta alati rõhutades lisab: “Kuid see on teaduslikult tõestamata.”

Kunagise inka impeeriumi suurimalt asjatundjalt kuulen, kuidas ta tegi katseid plokkide liigutada ning missugused on tema teooriad, kuid Machu Picchu ehituse teooriate lõppu lisab ka te-

ma: “Mitte midagi ei ole kinnitatud.” Kui aus olla, tekitab see pikapeale frustratsiooni – me oleme leiutanud kosmoseraketid ning traadita interneti, kuid sellest ei suuda aru saada, kuidas oli 500 aastat tagasi võimalik üks 300-tonnise plokk teise peale tõsta. Küsin kividelt, kuid nad vaikivad.

PEAMISELT VÕLUVAD MEIE PÕHJAMAA RAHVAST inkade 100 võimuloleku aasta jooksul kordasaadetud uskumatud vallutused ning arhitektuurilised saavutused, mida kroonib kahtlemata Machu Picchu. Peruu võimsate ehitiste ja ajaloo kõrval on aga suureks elamiseks ka sealne põnev kultuur ja traditsioonid, mis on täiesti elus ning mille esindajad on tummade kiviplokkidega võrreldes oluliselt

Willoqi küla naised oma erksavärvilise käsitöö keskel.

nendest osasaamine võib anda peaaegu sama võimsa kogemuse kui pilvede vahel asuval Machu Picchul enese inkana kujutamine.

OMA ESIMESEL PÄEVAL CUSCOS haaran kohe kaamera, et fotole saada hariliku rahvasumma seas kiiresti liikuv vana naine, kellel seljas peaaegu minina tunduv puhvis värviline rahvariideseelik ning peas kausikujuline kübarakene, tema selja taga vantsimas värviliste kõrvatutikestega laama. Kui vana naine aga vastutulevatele turistidele raha eest poseerib, siis ohkan peetumusest, et ka siinses maailmajaos eksisteerib esiisade pärand vaid raha teenimise eesmärgil.

Kuid ei, piisab vaid, kui liikuda linnaserval olevale turule või sõita veidi linnast välja, kui leiab trobikonna naise, kel viis seelikut üksteise otsa tõmmatud, kaks paksu tumemusta patsi hooliga selja peale kokku põimitud ning suur-suur neoonvärviline peruu teki komps seljale seotud, kus sees kas turul müüdav kaup või vastündinud beebi, enestel põsk punnis näritavatest kokalehtedest. On küllaldaselt neid mehi-naisi, kes võib-olla samal päeval on näpistavas külmas tulnud kuus kilomeetrit ülevalt mägedest alla linna, nii et paljad varbad autokummidest tehtud rihmikutes tolmused ja jääkülmad.

NEED ERINEVATE HÕIMUDE ESINDAJAD teevad suure vaesuse ning traditsioonide jonnaka järgimise tõttu nii kõik oma riided kui kangad ise. Cusco lähistel mägedes on küllalt külakesi 3000–4000 meetri kõrgusel, kus kliima on karm. Seal armastavad elada laamad, räägitakse vaid ketšua keelt ning harilik valge sai on delikatess. Nende naiste-meeste ellujäämise pant on laama, kes tassib nende põhilise toiduaine maisi 1000 meetri kõrguselt põldudelt järsust nõlvakust üles 3000 meetri peale kodudesse. Laama on nii oluline, et igal aastal on suured pidustused, mille kõige olulisemaks riituseks on laamade pühitsemine, kus neile joodetakse sisse maisiõlut *chicha*'t.

Need naised ja mehed ei oska enamasti kirjutada ega lugeda, kuid kõik mõistavad jooksu pealt ▶

jutukamad. Nii võingi öelda, et pärast pikemalt Peruu elamist võlusid mind selle maa juures hoopis sealsed Andide ning džungli inimesed oma igapäevaste toimetamiste ning uskumustega. Peruu on palju imelikke kombeid olnud juba enne inkasid.

Nii näiteks toodi mägede jumalatele inimohvriks lapsi ning mõned hõimud deformeerisid enda isikupärastamiseks oma pead trapetsikujulisteks. Surnud ja mumifitseeritud inkade kuningliku perekonna liikmeid koheldi kui elusaid, küsides neilt iga päev nende soove, tuues neile maisiõlut ning kandes neid suuremate pidustuste ajal troonidel ümber peaväljaku. Tänapäeval elusad ning viljeldavad traditsioonid ei ole vahest niivõrd ekstreemsed, kuid nende vaatamine või

Shipibo hõimu samaanitarid Peruu džunglis.

Džungli šamaan hinge puhastamist läbi viimas.

luua laule oma raskest elust ja laamadest, kiviselt väheviljakalt maastikult saaki välja võluda, taime-dega värvida ning tikkida keerulisi mustreid, mida isegi osavamatel käsitöömeistritel oleks raske järele teha. Lisaks laamadele on neil indiaani verega rahvastel teine oluline komponent rasketes tingimustes hakkama saamiseks – nimelt kokapõõsa lehed.

JUST NEED TAIMED, MIDA PERUUS LÄÄNEMAAILMA EESTVEDAMISEL HÄVITATAKSE, et narkokaubandusega võidelda. Kohalikele inimestele on need väikesed lehekused aga mitmel põhjusel eluliselt olulised – kokalehed võtavad ära nälja, janu ning annavad kehale kõrgmäestikus liikumiseks piisavalt hapnikku. Kokalehtedel on Peruu põlisrahvaste jaoks ka väga oluline spirituaalne roll,

Otse Cusco peakatedraalist leida vana inka püha rituaali kivi, mida paralleelselt Jeesus Kristusega käiakse preestrite silme all kummardamas.

neid ohverdatakse šamaanirituaali abil emakesele maale parema saagi saamiseks ning ka tuleviku ennustamiseks.

Kokalehed ning looduse kummardamine ei ole vaid tsivilisatsiooni ääremail elavate hõimude teema. Ka nüüdisaegses ning turiste täis Cuscos, kus ligikaudu 85% elanikest on kristlased, ei ole enamik samuti loobunud ka oma esivanemate animismist. Nii eksisteerivadki põlisrahvaste vana “paganlik” usund ning kristlus paralleelselt ning sõbralikult kõrvuti, kuigi enamikus avalikest

kohtadest on inkade pühapaikades ilutsemas enamasti nüüd juba kristlikud sümbolid.

Otse Cusco peakatedraalist võib leida inkade püha rituaali kivi, mida paralleelselt Jeesus Kristusega käiakse preestrite silme all kummardamas. Suur oli aga minu üllatus siis, kui üks kohalik tuttav viis mind Cusco ühte kõrvaltänavasse, kus perekonna kristlikult kujundatud ja sisustatud kabelis asub altar vitraažiga, mille taga lapsmumia. Nüüd ongi põlisrahvaste legend, mille kohaselt mumia päästis lapse, ühendatud kristlike elementidega. Sellesamas väikeses kristlikus kabelis on võimalik osta eri värvi küünlaid, mis mõeldud erinevaks loitsuks või maagiaks – punane küünal armastuse jaoks, kollane küünal rikkuse jaoks, must küünal kellelegi kättemaksuks..

PERUU TALVISEL PÖÖRIPÄEVAL (st Eesti suvisel pööripäeval) liigutab vana inkade traditsioon pea et iga Andide asukat. Nimelt kogunetakse juuni lõpus Cusco peaväljakule, et pidutseda päikesejumala ning iidse inka impeeriumi sünni auks. Väljakule kogunevad tuhanded inimesed, kes tihthele hakkavad suurest meeleliigutusest nutma. Raske öelda, kui paljude jaoks seostuvad pisarad inkade impeeriumiga, kuid kindel on see, et enamikule toob pisarad silma asjaolu, et nüüdsest, kui talvine pööripäev ületatud, hakkab päike uuesti tugevamalt paistma, mis tähendab uut põllumajandusaastat ja uut saaki! Olgu katoliku kiriku kohalolu ning enamiku katoliikliku usu-truudusega, kuidas on, kuid peruulased peavad kõige selle kõrval endiselt olulisteks ning kummardamist väärivateks nii päikest kui ka emakest maad ja mägesid ning esivanemaid.

Kui tihti ka katoliku kirikus pihil ei käida,

aga vähemalt iga kartulipõldu omav peruukas teeb kindlasti enne uute mugulate mahatorkamist emakesele maale šamaanirituaali abil ohverduse – *despacio*, mille osaks muuhulgas surnud koolibrid, sipelgate väljaheited, sündimata alpaka-poeg, alpakarav ning vein. Sama rituaali osaks on ka mägede jumalatega suhtlemine ning neilt hea õnne palumine – heaks terviseks, äriks, armastuseks. Kui lasen endale teha tseremoonia heaks äriõnneks, siis selle loomulik osa on see, et Peruu suured mäe ja jõgede ja muu looduse jumalad suhtlevad Eesti omadega.

Väikesed šamaaninaised teevad oma energia ning tervisega isegi mulle silmad ette.

“M-u-naaa-maagiiii...” proovib pika musta patsiga mees-šamaan Marcelino minu huulte liikumist matkida.

“Ei-ei-ei. Munamägi,” proovin heade silmadega šamaani parandada.

Vahepeal toob perenaine rituaalis osalejatele kodust maisiõlut *chicha*’t ning serveerib taldrikule Peruu Andide rahvustoit ehk grillitud merisiga.

“Muu-naaaamä-giiiiiii...” proovib šamaan uuesti. Noogutan. Šamaan jätkab: “Machu Picchu kutsub Muuu-namaagiiiiiii” ja naeratab ta nii, et valged hambad siravad.

“Munamägi on nii väike, kas sa arvad, et ta kuulleb Machu Picchut?” küsin mina.

Šamaanihärra vaid naeratab ning noogutab väga enesekindlalt.

TULEVIKU ENNUSTAMINE JA TEISPOOLSUSEGA SUHTLEMINE on suur osa ka džunglirahva igapäevaelust, kuid seal kasutatakse kokalehtede asemel selleks peamiselt teisi taimi ning ka šamaani rituaalid on teistsugused. Igas väiksemaski külakeses on oma šamaan või teadjamees või ravitsejamees, kes ei tunne mitte ainult kõiki taimi tihedas Amazonase vihmametsas, vaid kes oskab kindlate taimede, nagu näiteks *ayahuasca* abil luua ühenduse teisepoolsusega ning saada sealt vajalikke vastuseid inimeste ravitsemiseks või muud olulist infot.

Šamaanidel on omad nipid armastuse ligitõmbamiseks ning teada ka taimed, millega paastudes taim neile oma isiklikud loitsud annab. Haiguse korral ei saada džunglidoktorid inimesi operatsioonile ega määrata tabletkuuri, vaid panevad lihtsalt oma suu haige koha peale ning osaval kombel imevad haiguse kehast välja, et see hiljem oma suust välja kõhida ja tatistada. Väikesed vanad šamaaninaised teevad oma energia ning tervisega isegi mulle silmad ette, käies pea igal ööl “hingerännakutel”, magades vaid 1,5 tundi ööpäevast ning süües imepikikesi portsjoneid riisi, olles võimelised peale seda energiliselt ringi jooksuma, laulma ning tikkima imepeeni väikesed helmestikan-deid, mis räägivad ayahuasca rännakute lugusid. ▶

Telefon +372 601 5870, info@kontiki.ee

Vaata ka teisi reise: <http://kontiki.ee/>

TANSAANIA, SAFARI ja TROOPILINE SAAR SANSIBAR 12.11.2011–26.11.2011

Seitsme päevane safari mööda erinevaid savannimaastikke, võimas looduse vaatepilt-Serengeti, Tarangire park, Lake Manyara ja Ngorongoro kraater.

Viis päeva puhkust troopilisel võrtsisaarel Sansibaril, imeilus India ookean ning Aafrika, India ja Araabia segunenud kultuurid.

Reisieltskond on 16 inimest.
Reisijuhiks Tansaania elanud ja masaiga abielus olev eestlanna Liina.

UGANDA - MÄGIGORILLAD JA PÄRIS ELU AAFRIKAS 22.10.2011 - 6.11.2011

Ringreis Ugandas. Milline näeb välja ugandalase igapäevaelu, kool ja toidukorv.

Linnad ja maakohad. Ajalugu ja tänapäev. Safarid reservuaatides. Kohtumine magigorilladega.

Reisieltskond on 16 inimest.

Reisijuhiks Ugandas vabatahtlikuna töötanud ja elanud Jüri.

MÜSTILINE JA SEIKLUSROHKE PERUU 28.10.2011–13.11.2011

Müstikast tulvil inkade ajalugu, Machu Picchu ja Nazca kõrbejoonised, maailma kõrgeimal asuv laevatatav järvi Titicaca koos sel ajal toimuvate pidustustega.

Colca kanjon, Amazonase džungel, traditsioonid ja elustiil, imeline loodus mägede ja orgudega, õhtusöögid kohalike kodus, kohtumine tegutseva šamaaniga, loeng inkade ajaloo spetsialistilt Peter Frostilt.

Reisieltskond on 16 inimest.
Reisil kaasas Peruu elu-olu hästi tundev Marika.

Kohtumine reisi juhtidega, kes on nendel maadel elanud ja reise tutvustus toimub 30.augustil Cafe Park'is Tallinnas.

Palume eelnevalt registreerida.

Kui neilt küsida, kuidas nad seda kõike suudavad, naeravad nad vaid valjult üle džungli kriisates.

**KUI KRISTLUSE NING PÖLISRAHVASTE USUNDITE SE-
GUNEMIST VÕIB VEEL MÕISTA,** siis suurem üllatus saabub aga ühes Peruu linnakeses sealsete kristlike pidustuste ajal, kui minuni jõuab protsessioon. Kõige ees tuleb suurel troonil kulla ja karraga ehitud jeesuslapsuke, selle järel puhkpillibänd koos kirikutegelasestega ning nende järel – üllatus-üllatus – neegrimaskides mehed ning nende järel neegrimaskis “Orjatar Isaura” filmist tuttavas kostüümis naine. Ning kogu see kamp tantsib oma muusika järgi, mis ei meenuta kuidagi kristlikke rütme. Hiljem saan teada, et koos hispaanlastega saabus maale suurel hulgal Aafrika orje hispaanlasi teenima. Nii segunes ilmselt ka nende kultuur kohaliku traditsiooniga.

Peruu sisse mahuks 28 Eestit – sama palju on seal ka erinevaid elustiile. Nii näiteks Peruu lõunaosas Titicaca järve saarel sõltub osa inimesi veel tänapäevalgi hoopiski sellisest taimest nagu pilliroog. Palju aega tagasi, kui Peruu hõimudel oli vaja põgeneda, ehitasid nad päris oma saared just pilliroost, millega mööda suurt järve seilata ning sobivasse kohta ankrusse jääda. Paljud rannikuäärsed Urose saared on n-ö muuseumid, sest sealised “põliselanikud” lähevad öhtul tihti peale oma maismaa kodudesse.

**VEIDI KAUGEMALE TITICACA JÄRVE AVARUSTESSE SEI-
LATES** leiab ka suure hulga pilliroosaari, kus inimesed päriselt elavad. Nende suure posti küljes ankrus seisev saar on pilliroost, nende väikesed ühe toaga majakesed pilliroost, voodiks pilliroog, pilliroo alumist osa süüakse ning pliidi alla tehakse tuld ka pillirooga. Raha on haruldus ning saarega turule sõudes käib kogu kaubitsemine endiselt bartertehingutena. Oma ihuhädasid käiakse kergendamas paadiga, saarest veidi eemal. Ainuke märk 21. sajandist on pillirookatusel olev telekaantenn ning päikesepaneel. ■

Huancavelica usu-
protsessioon mustade
meeste ning Jeesus-
lapsukesega.

Urose pilliroosaare
naised oma traditsioo-
nilistes rõivastes.

SINU STIILIGA SOBIVAD garderoobid ja liuguksed

TÄISTEENINDUS:

- ▣ konsultatsioon
- ▣ möödistamine
- ▣ transport
- ▣ paigaldus
- ▣ hooldus

Kõik tooted valmistatakse RÄTSEPATÖÖNA
Sinu antud mõtudest lähtuvalt.

Tank®

SUNDREK / TANK SALONGID:

TALLINN: Liivalaia 40, Mustamäe tee 5; **TARTU** Sõbra 54 (Turu Ärimaja); **PÄRNU** Pikk II (De Lange Ärikeskus); **VILJANDI** Leola 53 (Home Gallery); **RAKVERE** Rakvere vald Tõrremäe (Põhjakeskus); **JÕHVI** Narva mnt 141A (Kaspar Keskus); **KURESSAARE** Tallinna mnt 30;

PROJEKTIMÜÜK: Pärnu mnt 130, Tallinn

www.tankstudio.ee

Tekst ja pildid **KARL-KRISTJAN NIGESSEN**

City Marina restoran

Alles me kurtsime OKO restoranist kirjutades, et põhjarannikul ei kipu leiduma häid mereäärseid söögikohti. City Marina on nüüd tõtanud Tallinnas seda puudujääki parandama. Kui hästi, seda käiski uudistamas Estravelleri toidutoimkond koosseisus Tanel Eigi ja Karl-Kristjan Nigesen. Lastesõbralikkuse testimiseks oli kaasas ka 12-aastane Anna.

Ototus, et City Marinas hästi süüa saaks, on igal juhul kõrgel – seal toimetav seltskond peab Ribe ja Platzi restorane, mis endale reeglina libastumisi ei luba.

Jõuame City Marina restorani siis, kui see on olnud avatud juba paar nädalat. Oleme sellest kuulnud üksjagu positiivset – restoranis olla suurepärase kalavalik, mis on Eestis tõeliselt haruldane –, ent mõni külaline on kurtnud aeglast teenindust. Ka meid võetakse vastu väikese ebakindlusega ning kulub natuke aega, kuni personal sobivat lauda otsivaid söögihuvilisi märkab. Sealt edasi kulgeb kõik siiski tõrgeteta.

ET PERSONAL ON VÄGA VASTUTULELIK, selgitas välja meie noor restoranitsetija, kes uuris alustuseks, kas ta alkoholivaba Mojito saaks. Ei saanud, polnud hetkel piparmünti ja meliss oleks liiga leebe olnud. See-eest valmis rätsepatööna värskestest tsitruselistest mahlakokteil, millega preili väga rahule jäi.

Toidu poole pealt keskendume kalale – jah, menüüs on ka liha, aga milleks see, kui kalavalikus on luts, räabis, lest, koha, meriahven ja paltus. Neile, kes seda vajavad, on olemas ka lõhe.

Et kalal kõhus üksi kurb ei oleks, alustasime suppidega. Päevaroana pakutav kukeseenesupp oli suurepärase tore eestimaine maitsepomm. *Gazpacho*, külm Hispaania juurtega tomatisupp, meeldis ka väga. Tanel kurtis, et on natuke magus, aga mina ei osanud kurvastada, kuivõrd tomatimagus

on mulle alati meeldinud ja pealegi tasakaalustasid seda värsked ürdid.

Anna otsustas eelroaks võtta kanavrapi. Värskest küpsetatud leiba mähitud kanaröög on tema väitel parim omasugune, mida ta on söönud.

EDASI KALA JUURDE. “Kas räabis on *muikku*?” küsis Anna. On muidugi ja see koht on siin tõepoolest üks väheseid Eestis, kus seda Soomes nii tavapäraselt kala serveeritakse. Aga mitte käabusvormina, nagu Anna seda teisel pool lahte on maitsnud, vaid hoopis korralike pirakate isenditena. Selgub, et tänavu on lubatud Peipsist seda kala taas püüda. Piirangud kehtivad ikka, aga vaid kala miinimummöödule. Suur suitsutatud *muikku* on Annale sedavõrd harjumatu, et ta loovutab kolmest kalast kaks vanematele kaaseinestajatele, kes selle üle siirast rõõmu tunnevad – hea tugevalt suitsune maitse ja tõepoolest tuntav lõhelise liha tekstuur. Mõtted liiguvad kohe võrdlusele sardiiniga – tahaks neid grillituna koos võrdlevalt degusteerida.

TANELI VALITUD GRILLITUD LUTS on hea, aga augustis pole see kala siiski veel tippvormis – luude ja liha suhe pole päris ideaalne. Olin oodanud midagi muud ning sestap helistan tuttavale soomlasest (kala)kokale, kelle kompetentsi on vormitud näiteks kadunud Tigu restorani lutsuroogadeks. Olli ütleb “ohoh”, kui kuuleb, et lutsu grilliti. Tema lutsukultuur pärineb soomemaisest lapsepõlvest. “Ega Soomes siis grille ka ei olnud,” lisab ta ning seletab, kuidas lutsul saab väga mugavalt naha üle kere sikutada, et see puhastada ja haudepotti või suisa supi sisse sättida. Luts olnud traditsioo-

niliselt talvine kala ning nii on oodata, et sügise edenedes läheb ta ka City Marina menüüs aina paremaks. Tegelikult ongi lutsu restorani alles äsja kohale jõudnud – varem polnud kalatarnijal seda pakkuda. Tasub teine kordki mekkida.

Seevastu piimas hautatud koha on suisa ideaalne. Örnmagus piimanüanss tõi mu näole laia naeratuse, eriti vaadates, kuidas Tanel lutsu prepareerib. Ettekandja soovitas koha kõrvale rosmariiniga tembitud praekartulit ja see oli tõesti parim valik. Las vokitud juurviljad ja värsked salat jäävad teiste roogade juurde.

PROOVISIME KA MAGUSTOITE. Siinkohal suuremaid üllatusi ei sündinud, olid lihtsalt head. Suurepärane tiramisu, aga too, mille ise kokates setode rahvaesindaja Priiuga handsat kasutades erksamaks tempisime, oli kahtlemata põnevam (tõsi, mitte nii ilus).

Brüleeekreemi karamellikihit on mõnusalt rabe, kreem ise ka väga tore, aga jällegi jäi puudu erksast nüansist, mis seda magusrooga elavdaks. Värsked marjad olid küll head, aga kogust arvestades jäi neid natuke väheks. Noor maiasmokk Anna, kel on miski hämmastavalt soe suhe brüleeekreemiga, oli samas väga rahul. Täiskasvanute rõõmuks oli espresso väga-väga korralik ning magusroavoor nii hea kohvi saatel osutus tõeliseks naudinguks.

KAS ME LÄHEME TAGASI? Oojaa! Muidugi, sest kõige olulisemast ma ei rääkinudki. Süüa kesklinna sadamas otse suurte laevade ja jahtide kõrval on kogemus, millest ühes merelinnas kunagi küll ei saa. Lisaks lubas restorani tegevjuht Heiko Hiller, et peakokk Vassili Kurkin rõõmustab küllastajaid kulinaarsete päevaüllatustega, milleks saavad olema vähid, grillitud angerjas ja muud põnevad road, mille saadavuse kohta leiab operatiivset infot City Marina restorani Facebooki lehelt. Heiko rõhutab, et valdav osa toidust on eestimaine – nii palju kui vähegi võimalik ja natuke rohkemgi.

Kui kardate, et mere ääres võiks olla jahe, siis pole põhjust muretseda. Tegu on küll peaaegu vabaõhurestoraniga, ent ometi leidub seal ka klaasseintega tuulevarjulisem katusealune, kus vilu eest pakuvad kaitset gaasilambid. Meile meeldisid ka kuuekümnendate retrostiilis toolid, mis lasid nii sirge seljaga rooga manustada kui õdusas täiskõhutundes mugavamaid poose võtta.

KUULDAVASTI on City Marina restoraniprojekt järgmisel aastal veelgi ambitsioonikam ja ka tänavusel hooajal, mis kestab vähemalt oktoobri alguseni, elab restoranis toimetav seltskond uude rutiini järjest paremini sisse. ■

P.S. Vahetult enne ajakirja ilmumist jõudsimel veel korra City Marinas käia. Lutsu serveeritakse nüüd fiileedena ja see roog oli erakordselt hea!

City Marina

ASUKOHT. Sadamas, Admiraliteedi basseini ääres, Sadamaturu vahetus läheduses, kergesti märgatav väikelae-vade mastide järgi.

MEELESPIDAMISEKS. Koht on popp ja kui peaksite soovima einestada peale kella kuut, siis broneerige laud.

KÜLASTAJA RÕÕMUKS. Suurepärane ja Tallinna lõikes ainulaadne miljöö. Erandlikult hea kalavalik ning igati korralik veinikaart (tegevjuht pidas eelmise ametina vino-teeki).

MEREMEHELE. Kui külastate restorani, randudes jahiga otse selle ette, on siiski vaja läbida mõningane sadamabürookraatia. Vaev tasub end ära – soovi korral serveeritakse toit otse jahile.

AVATUD. Oktoobri kindlasti. Praegu E–P 9.00–23.00.

SOOVITAME. Laupäeva hommikul mõnusaks nädalavahe-tuse alustuseks ja igal muul hetkel, mil meremiljöö teie hinge kosutab.

Kuldkaart

- Eelisjärjekorras teenindus
- Soodustused Estraveli teenustasudest
- Boonuspunktid Estraveli kaudu tehtud tellimuste eest
- Eripakkumised ja soodustused partnerfirmadelt

Pepe Jeans London

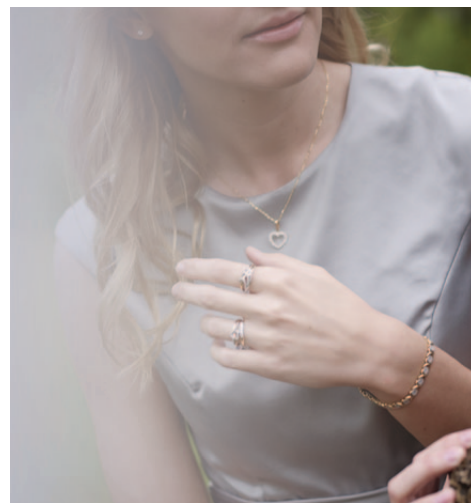
Pepe Jeans London on Suurbritannia päritolu tek-samark, mis loodi 1973. aastal. Tootemargi inspi-ratsiooniallikaks on läbi aegade olnud Briti tänava-mood. Lisaks iseloomustab Pepe Jeansi ka pisidetai-lide rohkus ja omanäolisus. Kaupluses on teksa- ja rõivakollektsioonid nii naistele kui meestele. Lisaks on müügil ka eksklusiivne "73" kollektsioon. Pepe Jeans London kauplus asub Tallinnas Viru Keskuse I korrusel.

Soodustus 10% kaubavaliku tavahindadest

Kuld Artur

Kuld Arturi kauplustekett on eest-lastele pakkunud ilusaid ja sära-vaid väärtusemeid juba aastast 1992. Pikk kogemus on aidanud välja kujuneda professionaalsel klienditeenindusel ja tiptase-mega kaubavalikul, mille rõhk on kelladel ja juveelidel. Kuld Ar-turi kauplused asuvad Tallinnas Stockmannis ja Solarises; Pärnus Port Artur 1 ja Kaubamajaka ostu-keskuses ning aadressil Rüütli 43. Loe lähemalt www.kuldartur.ee.

Soodustus 10% juveelitoodete ning kellade tavahindadest

Laulasmaa spaa

Tallinna kesklinnast vaid 30 minuti kaugusel asuv Laulasmaa Spa pakub taas võimalusi hellitada end imelise looduse ja luksuse harmoonias. Kõiki kuldkaardi omanikke ootab uuenduskuuri läbinud veekeskus (rohke basseini ja saunade valik) ning *à la carte* restoran, kus juhib vägesid laialt tunnustatud peakokk Angelica Udeküll. Loe lähemalt www.laulasmaa.ee.

Soodustus 10% *à la carte* restorani menüüst (sh joogid), 10% veekeskuse sissepääsu piletitest (sh ka õpilase, pensionäri ning perepiletist)

PlanetSport spordiklubid Tallinnas, Pärnus ja Tartus

Peagi saabuv sügis tähendab paljudele ka uue trennihooaja algust. Suurepärasest sportimisvõimalust rohkete eri stiilide ja treeningutega ning professionaalsete treeneritega pakub PlanetSport ning seda nii Tallinnas, Tartus kui Pärnus. Tallinnas asub PlanetSport aadressil Tulika põik 3, Tartus aadressil Kalda tee 1c ning Pärnus Riia mnt 129. Tutvu spordiklubidega lähemalt aadressil www.planetsport.ee.

Kuldkaardi omanikele esimese kuu treeningutasu 50% soodsamalt (kehtib nii kuu-kaartide kui lepingu korral).

estravel

Imelised pulmapeod ja pulmareisid

www.estravel.ee
pulmad@estravel.ee
tel 626 6266

Abiellumine välismaal muudab selle tähtsa päeva tuhat korda meeldejäavamaks. Oleme Sinu jaoks välja sõelunud muinasjutulised reisiideed ja kaunimad sihtkohad, kus pulmi pidada. Siin on vaid mõned näited võimalustest...

Paketid pulmapeoks

- Pulmad Seišellidel
- Pulmad Hawaiiil
- Pulmad Sri Lankal
- Pulmad Lapimaal

Unelmate pulmareisid

- Pulmad vaid paaridele mõeldud Sandalsi keti kuurortides erinevatel Kariibi mere saartel
- Romantiline reis kruisilaeval

Koostame pulmapaketi vastavalt Sinu soovidele!
Estraveli parimad reisikonsultandid teenindavad Sind aadressil pulmad@estravel.ee.

Suvevärvid

Ristikheina-taevastiib

“Suves on mitmesuguseid värve. Värve ja pärle. Pärlite märkamiseks tuleb aeg sageli maha võtta. Seisatada ja vaadata, et üldse näha. Ühel hetkel avanevad silmad ning märkadki, et kogu roheluse keskel säteb midagi ebamaiselt ilusat. Üks tilluke, kuid kaunis ja pärlendav liblikas puhkab seal oma tiibu. See on siniliblikaliste sugukonda kuuluv ristikeina-taevastiib.

Võttes appi fotoaparaadi, mille ees on makroobjektiiv ning kumardudes lähemale, võib kõike seda näha läbi pildiotsija juba suurelt. Nüüd on näha iga väiksemgi detail. Sättides paika kaadri ja vajutades päästikule talletub see hetk ja sünnib foto. See on mälestus, mis jääb.”

Remo Savisaar

EOS 5D Mark II kere
2 249€

EF 100 F2.8 L IS USM
999€

Speedlight 580EX II
509€

Kõik vajalik
makrofotoks
www.overall.ee

>Milano

>Barcelona

>London

 ESTONIAN AIR

www.estonian-air.ee